

Rapporter från riksdagen 2024/25:RFR17

Näringsutskottet NU

Näringsutskottets offentliga sammanträde om näringslivets roll för att stärka det svenska totalförsvaret

Näringsutskottets offentliga
sammanträde om näringslivets roll för
att stärka det svenska totalförsvaret

ISSN 1653-0942
ISBN 978-91-7915-146-1 (tryck)
ISBN 978-91-7915-147-8 (pdf)
Tryck: Riksdagstryckeriet, Stockholm 2025

Innehållsförteckning

Förord	4
Näringsutskottets offentliga sammanträde om näringslivets roll för att stärka det svenska totalförsvaret	5
Uppteckningar från det offentliga sammanträdet.....	6
<i>Bilaga</i>	
Bilder från det offentliga sammanträdet	37

Förord

Näringsutskottet genomförde den 22 maj 2025 ett offentligt sammanträde om näringslivets roll för att stärka det svenska totalförsvaret. Syftet med sammanträdet var bl.a. att belysa hur försvarsföretagen och det svenska näringslivet kan möta krav på ökad produktionskapacitet och förmåga till omställning av produktionen.

I denna rapport redovisas först programmet följt av upppteckningarna från sammanträdet. De bilder som visades under anförandena finns i en bilaga till rapporten. Sammanträdet direktsändes av SVT Forum och en videoupptagning finns att se i efterhand på riksdagens webbplats.

Stockholm i juni 2025

Tobias Andersson (SD)
ordförande näringsutskottet

Elisabeth Thand Ringqvist (C)
vice ordförande näringsutskottet

Johan Fransson
kanslichef näringsutskottet

Näringsutskottets offentliga sammanträde om näringslivets roll för att stärka det svenska totalförsvaret

Näringsutskottet bjuder in till ett offentligt sammanträde för att diskutera näringslivets roll för att stärka det svenska totalförsvaret. Försvarsföretagen och det övriga svenska näringslivet har en avgörande betydelse för att den nödvändiga svenska upprustningen av totalförsvaret ska kunna genomföras och för Sveriges framtida förmåga att klara av situationer av kris, krigsfara eller krig. Syftet är bl.a. att belysa hur försvarsföretagen och det svenska näringslivet kan möta krav på ökad produktionskapacitet och förmåga till omställning av produktionen.

Tid: Torsdagen den 22 maj 2025 kl. 10.00-12.00.

Plats: Andrakammarsalen, Riksdagshuset östra, ingång Riksplan Norrbro 1A, Stockholm

Program

- Näringsutskottets ordförande Tobias Andersson (SD) hälsar välkommen
- Försvarsföretagens produktionskapacitet
Generalsekreterare Robert Limmergård, Säkerhets- och försvarsföretagen
- Företagens förmåga till produktionsomställning
Generaldirektör Elisabeth Backteman, Tillväxtverket, och Generaldirektör Mikael Frisell, MSB, om uppdraget att stärka privat-offentlig samverkan avseende försörjningsberedskap
- Utmaningar och möjligheter för företagen
 - VD Pia Sandvik, Teknikföretagen
 - Senior Vice President, Head of Group Communication & Brand Viktor Wallström, Saab AB
 - Vice President Industries, Logistics, Demand & Commercial Excellence Jens Törnquist, SKF Industrial EMEA
 - VD Tommy Gustafsson-Rask, BAE Systems Hägglunds AB
- Regeringens syn på företagens betydelse för det svenska totalförsvaret
Statssekreterare Johan Berggren, Försvarsdepartementet
- Kaffepaus
- Frågor från utskottets ledamöter till inbjudna talare och övriga deltagare
- Näringsutskottets vice ordförande Elisabeth Thand Ringqvist (C) avslutar

Uppteckningar från det offentliga sammanträdet

Ordföranden: Ärade ledamöter av Sveriges riksdag, ärade talare och inbjudna gäster! Varmt välkomna till näringsutskottets offentliga sammanträde om näringslivets roll för att stärka det svenska totalförsvaret! Mitt namn är Tobias Andersson, och jag är ordförande för riksdagens näringsutskott och kommer att agera som moderator under dagen.

Näringsutskottet har under mandatperioden försökt belysa olika aktuella ämnen genom så kallade offentliga sammanträden. Det är ett sätt att öka förståelsen för riksdagen i viktiga frågor men också för berörda aktörer att bättre förstå sig på politikens spelregler. Förhoppningen är att vi därigenom stärker kopplingen mellan politiken, näringslivet, akademin och andra för ämnet aktuella intressenter. Försvarsföretagen och det övriga svenska näringslivet har en avgörande betydelse för att den nödvändiga upprustningen av det svenska totalförsvaret ska kunna genomföras och för Sveriges framtida förmåga att klara av situationer av kris, krigsfara eller krig.

Dagens syfte är bland annat att belysa hur försvarsföretagen och det svenska näringslivet kan möta krav på ökad produktionskapacitet och förmåga till omställning av produktionen. På detta tema är det uppenbart att relationen mellan industrin och politiken såg något annorlunda ut förr. Totalförsvaret var länge en naturlig del av näringslivets vardag genom exempelvis K-företag såväl som statligt ägande av försvarsindustri med mera. På den tiden fanns en ständig beredskap inom näringslivet, och staten kunde genom Försvarsmakten enklare och tydligare lägga beställningar på krigsmateriel och så vidare utifrån behovet för stunden.

Låt mig vara tydlig med att jag själv inte förespråkar att vi återgår till en ordning med statliga förvärv av privata företag eller så. Jag önskar bara konstatera att vi var bättre rustade förr, men vi hade då också helt andra förutsättningar för att rusta för stunden och behovet där och då.

När vi nu efter decennier av nedrustning på nytt är i behov av en effektiv och skyndsam upprustning behöver därför politiken, industrin, akademin och myndigheterna arbeta tätt tillsammans på ett sätt vi inte har gjort på länge.

Att Sverige eller EU höjer sina försvarsanslag eller på andra sätt avser att strö pengar över försvarsindustrin skapar inte per automatik någon effekt i densamma. Att ha en köpare är en förutsättning för all industri, men det trollar inte bort de utmaningar som kvarstår med offentliga upphandlingar, tillståndprocesser, miljöregler, svårstyrda myndigheter, kompetensbrist med mera. Allt detta ligger som en våt filt över den tilltänkta upprustningens potential. När nu Sverige står inför en historisk upprustning behöver vi vara ärliga med att moderna fredstida processer och regler riskerar att stoppa försvarsförmågan innan den når fronten. Nu krävs därför politiskt mod och smidiga regelverk

och att näringsliv och försvarspolitik krokas arm på riktigt. Det är inte regelverk och byråkrati som ska försvaras; det är landet.

Jag förklarar härmed dagens offentliga sammanträde för öppnat och ger ordet till Säkerhets- och försvarsföretagens generalsekreterare Robert Limmergård.

Robert Limmergård, Säkerhets- och försvarsföretagen: Tack för möjligheten att delta här i dag!

SOFF samlar företag som har lösningar som skyddar och försvarar samhället. Det handlar om cybersäkerhet och företag som har lösningar som reservkraft, kontinuitetsplanering, säker och robust kommunikation, vattenrening, kameraövervakning, motmedel mot desinformation och så vidare, det vill säga det som krävs för att skydda samhällsviktig och säkerhetskänslig verksamhet samt kritisk infrastruktur, alltså det vi behöver skydda i kris och krig.

I dag har jag blivit ombedd att prata om försvarsföretagen. Försvarsmarknaden växer kraftigt. Företagens omsättning ökade förra året med 55 procent jämfört med året innan. Det är ett tecken på behovet, men det är också ett bevis på viljan och kraften. Sverige har företag som ställer upp, investerar, anställer och bygger ut, och det är en styrka. Men denna styrka måste kontrakteras och omsättas till förmåga, annars spelar viljan inte någon roll.

Det finns tre tydliga utmaningar. Vi har långsamma, till del svårförståeliga processer, vi har regelverk som hindrar och vi har ökande handläggningstider. Det finns även kunskapsklyftor mellan offentliga aktörer och företag. Mynigheterna arbetar många gånger fortfarande i en fredstida förvaltningslogik där varje risk ska elimineras, där processer styr snarare än resultat och där alla detaljer måste vara på plats på vägen mot målet.

Låt mig ge ett exempel. Föreställ er ett företag som ska lämna en offert till FMV. Det kan handla om ett tekniskt system, kanske ett sensorsystem, eller en sambandslösning. Men det är inte leverantören som ensam står bakom leveransen, utan 50–60 procent av leverantörens omsättning går nedåt i värdekedjan, till komponenttillverkare, legotillverkare, konsulter och så vidare. Det är ofta många aktörer i flera led. Om en offert i den tid vi lever i ska gälla i sex månader måste alla dessa företag gissa framtiden. Vad kostar stålet om sex månader? Vad händer med elpriset? Vad händer med monstercort? Finns de där sensorerna ens att köpa då? Ingen vet, så alla tar höjd. Resultatet blir att slutkunden, alltså staten och skattebetalarna, får betala mer, inte på grund av girighet utan på grund av osäkerhet.

Detta är ett exempel på ett skede i statens många processer som kostar. Resan från riksdagsbeslut till leverans har flera sådana skeden, och alla dessa processer kostar tid. Tid är pengar. Tid gör också att vi förlorar det tekniska övertaget och möjligheten att ge våra soldater, sjömän och piloter de bästa grejerna. Samtidigt sker ofta betalningar först vid slutleverans. Det innebär att företagen ska ligga ute med kapital ganska länge, och kapital kostar också.

Detta minskar incitamenten för företagen att välja försvaret. Tiden gör det svårt för mindre företag att vara med, och det bromsar Sveriges förmågeuppbyggnad.

Myndigheterna har i dag ett uppdrag att agera snabbt, men de har inte verktygen. Anslagsbemyndigandena är för små, och budgetreglerna är inte flexibla när det gäller investeringar. Ändamålsområdena är snäva och gör att exempelvis utveckling, inköp, anskaffande och vidmakthållande inte alltid taktar. Vad menar riksdagen egentligen med vidmakthållande? Är det oljebyte på en bandvagn? Är det mjukvaruuppdatering av ett sensorsystem? Gränserna mellan vidmakthållande, uppdatering och anskaffning är otydliga, och det hämmar.

Affärsmodellerna är inte anpassade för ny teknik, nya eller små företag eller köp av förmåga eller funktioner över tid. Om staten ska köpa in en ny teknik som omdefinierar sig varje kvartal, till exempel drönare, fungerar det inte att tänka förråd och reservdelar, utan då behöver staten prenumerera på en funktion och köpa effekt, inte prylar.

Långa processer är sårbara. För mycket blir oförutsägbart. Teknikutveckling och slagfält förändrar förutsättningarna, och våra processer blir inte klara. Behovet för företagen av att minska osäkerheten ökar därför, vilket inom exempelvis teknikutveckling sker genom att försöka korta tiden mellan initiering av teknikkoncept och produktutveckling. I dag innebär långa beslutsprocesser ökad risk, och långa, utdragna tidsramar gör det problematiskt att överblicka hur kravbilden ändras och teknik och affärer utvecklas, vilket leder till ökade kostnader.

Myndigheterna behandlar ibland små uppstartsbolag och mogna systemleverantörer som samma sorts aktörer fast deras förutsättningar är radikalt olika.

Jag skulle säga att det behövs ett nationellt regelförenklingsinitiativ. Om vi verkligen vill skala upp behöver vi justera lagstiftningen, förenkla tillämpningen och ge myndigheterna frihet och verktyg att agera. Det innebär en ökad politisk risk för riksdag och regering, men det krävs för att en process som är optimerad för riskminimering ska fungera också i allvarstid.

Problemen i dag är inte onda viljor utan olika världar. Många myndighetsrepresentanter har begränsad insyn i hur företag fungerar, och många företag saknar helt förståelse för de regelverk som styr staten. Det finns en grundläggande osäkerhet. Styrs verksamheten av regleringsbrev eller av aktiebolagslagen? Svaret är såklart att det beror på vem du frågar.

Vi är alla en del av dagens system. Det positiva med det är att vi tillsammans kan förändra. Det handlar inte om att ge avkall på kontroll eller ansvarstagande utan om att ta bort onödiga trögheter. Sverige har företag som är innovativa, vi har kunniga myndigheter och vi har en riksdag som står enad bakom en kraftig förstärkning av vårt försvar. Men det räcker inte med vilja. Vi måste också ta bort hindren, våga ompröva styrningen, förenkla reglerna och ge myndigheterna de verktyg de behöver.

I en allvarstid när varje kontrakt och varje förmåga räknas är varje förlorad månad en förlorad möjlighet.

Ordföranden: Då välkomnar vi upp två talare samtidigt på scenen. Det är generaldirektörerna Mikael Frisell och Elisabeth Backteman från MSB respektive Tillväxtverket.

Mikael Frisell, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB): Herr ordförande, ledamöter och åhörare! Det känns jättebra för oss att vara här i dag och redovisa det arbete vi gjorde i höstas, och vi återkommer till det.

Jag kommer att inleda, sedan är det Elisabeths tur och så återkommer jag i slutet om några övergripande saker vi gör just nu.

Låt mig börja med att säga att kriget i Ukraina och Rysslands aggressiva anfall och invasionskrig gör att Sverige skyndsamt måste stärka totalförsvaret, alltså både det militära och det civila försvarets förmåga. Enligt Säkerhetspolisen är säkerhetsläget allvarligt, och det finns risk för att det kan utvecklas ytterligare i negativ riktning.

Varför säger jag detta? Jo, om vi ska stärka Sveriges förmåga skyndsamt är försörjningsberedskap helt avgörande. Då är det också helt avgörande att vi säkerställer förmågan att försörja vår befolkning och viktiga samhällsfunktioner med varor och tjänster vid kris, höjd beredskap eller krig. Då är det också avgörande för det civila försvarets förmåga att stödja det militära försvaret.

Det är två saker vi måste ha med oss om vi ska stärka försörjningsberedskapen. För det första är det helt avgörande att vi har ett nära samarbete med näringslivet. Vi måste ha näringslivet som en integrerad del i det vi gör. För det andra behöver vi tänka nytt och dra lärdom av det vi ser i Ukraina, bland annat kopplat till förmågan att ställa om produktion för att kunna möta hot och de krav som ställs.

Regeringen har pekat ut MSB som den ledande myndigheten i det civila försvaret, och vid årsskiftet byter vi namn till Myndigheten för civilt försvar. Vi jobbar hårt med dessa frågor och har sedan årsskiftet etablerat en avdelning för försörjningsberedskap. Tanken är att det ska ge oss bättre förutsättningar att bidra till Sveriges samlade förmåga att upprätthålla de viktigaste samhällsfunktionerna och försörjningen och att jobba nära näringslivet. Det ligger också i linje med förslagen i Birgitta Böhlins utredning om försörjningsberedskap och Pär Malmbergs pågående utredning om näringslivets roll och försörjningsberedskap som kommer att redovisas i slutet av maj.

Jag välkomnar nu fram Elisabeth, som kommer att redovisa slutsatserna från det arbete vi gjorde under hösten.

Elisabeth Backteman, Tillväxtverket: God förmiddag och tack för inbjudan att delta i dag! Det är en viktig fråga och en väldigt viktig diskussion, som jag är glad att få vara med och bidra till.

Precis som vi har hört är företagens produktion av försörjningsviktiga varor och tjänster helt avgörande vid kris och höjd beredskap. Företagen behöver en tydlig kontaktväg, tillgång till relevant information och tvåvägskommunikation.

tion med myndigheterna. Därför utförde MSB och Tillväxtverket tillsammans under förra året ett gemensamt regeringsuppdrag där vi tog fram ett förslag till en modell för en sammanhållen funktion för information till företag som kan stödja produktionsomställning när det gäller försörjningsviktiga varor och tjänster. Det gäller både inför och vid fredstida krissituationer och höjd beredskap. Förslaget bygger på en nätverksstruktur som ska stärka samverkan mellan offentliga och privata aktörer. I uppdraget har vi även identifierat vilken information företag kan behöva om exempelvis regelverk, testning och provning. Detta uppdrag redovisade vi till regeringen i december 2024.

När vi har jobbat med att ta fram denna modell har företag, branschorganisationer, sektorsansvariga myndigheter, civilområden och andra relevanta aktörer bidragit med sin kunskap och sina erfarenheter, och dessa aktörer kommer att fortsätta att vara viktiga för modellens funktion och utveckling.

Den föreslagna modellen bygger på befintliga strukturer: vårt beredskapssystem, befintliga nätverk och befintliga informationssystem. Den ska också vara anpassbar och skalbar om situationen förändras, och den ska fungera i ett normalläge, vid kriser och vid höjd beredskap. Modellen ska också kunna förmedla en samlad lägesbild med relevant information för bland annat produktionsomställning. Det kan handla om information om tillgångar och behov och brister som uppstår. Inte minst ska den också erbjuda tillfälle till kontinuerlig dialog.

MSB och Tillväxtverket har tillsammans kommit fram till ett antal slutsatser och rekommendationer, och jag tänkte ta upp de mest centrala slutsatserna. MSB:s gd kommer sedan att redogöra för våra gemensamma rekommendationer.

En slutsats är att offentlig sektors förmåga att omhänderta företagens förfrågningar och erbjudanden inför och vid produktionsomställning behöver stärkas, och för detta krävs en nationell samordning. Näringslivet har också behov av en tydlig kontaktväg och relevant information i samband med kris och höjd beredskap, och detta behov är stort. För att skapa tydlighet i roller och ansvar och för att undvika parallella strukturer har vi byggt modellförslaget på det befintliga beredskapssystemet. Tanken är också att produktionsomställning som beredskapsåtgärd ska ingå i det löpande arbetet inom beredskapssystemet.

Modellen förutsätter också en långsiktig och stabil förvaltning med resurser för implementering, utveckling och drift. Modellen behöver också vid implementering testas och vidareutvecklas i nära samarbete mellan offentliga och privata aktörer.

Vi tänker att företag och branschorganisationer i första hand deltar på frivillig basis och utifrån ett gemensamt intresse för hur Sverige kan stärka sin samlade beredskap.

Vi säger också att relevanta myndigheter bör bidra till modellen genom att aktivt delta i samverkan och i genomförande av förmågehöjande insatser och aktiviteter. De ska givetvis också bidra med sakkunskap och information.

Innan jag lämnar över till Mikael vill jag återigen understryka hur viktig företagens produktion av försörjningsviktiga varor och tjänster är vid både kris och höjd beredskap. Detta har Sverige egna erfarenheter av, inte minst från pandemin.

Tillväxtverket har ett väldigt fint grunduppdrag som innebär att vi ska bidra till att förutsättningarna är goda för människor som vill att också både våga och kunna starta och driva företag. Denna logik är en förutsättning för att vi ska skapa förmåga att möta osäkerheter som kris eller höjd beredskap. Tillväxtverket jobbar i grund och botten med samhällets robusthet, och nu tar vi arbetet till nästa nivå i och med att vi får en ny roll som beredskapsmyndighet. Vi är väldigt positiva till den nya beredskapssektor som har föreslagits och att sektorsansvaret föreslås läggas på Tillväxtverket. Vi håller med regeringen om att det finns ett stort behov av denna nya sektor och att Tillväxtverkets långa erfarenhet av att samarbeta med och skapa förutsättningar för industriföretag gör oss till en lämplig myndighet att axla ansvaret som sektorsansvarig myndighet. Vi ser fram emot att ta detta ansvar och att jobba tillsammans med Sveriges geologiska undersökning, Boverket och MSB för att utveckla denna nya sektor.

Mikael Frisell, MSB: Mot bakgrund av rapportens slutsatser rekommenderade vi regeringen att utse MSB till den nationellt samordnande funktionen för försörjningsberedskap och att utse ansvar och roller för en ny beredskapssektor med bygg, industri och handel. Vi skrev också att regeringen skyndsamt bör besluta om implementering av modellen så att vi kommer igång och, precis som Elisabeth sa, ge berörda myndigheter och aktörer i uppgift att medverka i det arbete vi har framför oss. Med hänsyn till rådande omvärldsläge är det viktigt att vi snabbt kommer igång.

På MSB har vi en avdelning för försörjningsberedskap, och där har vi börjat förbereda arbetet med att vara en kontaktpunkt för företag. Tanken är att öka och förbättra företagens tillgång till relevant information och underlätta samverkan, informationsflöden och kontaktvägar mellan det offentliga och det privata både nationellt och tvärssektoriellt. Vi har också påbörjat en informationskartläggning som tar vidare slutsatserna om de informationsbehov som identifierades i det arbete vi gjorde i höstas. Vi har också tagit initiativ till att etablera myndighetsövergripande arbetsgrupper.

Utgångspunkten i allt det jag beskriver är som jag sa inledningsvis ett nära samarbete mellan privat och offentlig sektor, annars blir det ingen verkstad. Det vi behöver få nu är skyndsam effekt, och då är näringslivet helt avgörande för att vi ska lyckas.

Ordföranden: Vi tackar för redogörelserna och går raskt vidare till Pia Sandvik, vd för Teknikföretagen.

Pia Sandvik, Teknikföretagen: Jag kan inte nog understryka hur roligt det är att få vara här och att få belysa och diskutera dessa viktiga frågor.

Det sägs alltid att industrin och näringslivet är viktiga. Jag kan säga att industrin i Sverige är avgörande för att säkerställa Sveriges försörjningsberedskap, och förutsättningarna för industrin att verka är A och O för att säkerställa att man kan ta detta ansvar i vårt totalförsvar. I Sverige har vi en enorm styrka, nämligen en omfattande och bred industriproduktion, vilket i sig skapar en stor resiliens. Men för att vi ska kunna bibehålla och öka produktionsförmågan krävs ett bra investeringsklimat där vi kan stärka våra företags konkurrenskraft. Det handlar om basala saker som tillgång till tillförlitliga och prisvärda elleveranser, transportinfrastruktur och kompetens. Det krävs också en minskad regelbörda, vilket redan har nämnts. Dessa fyra faktorer är också viktiga för ett totalförsvar. Punkt 1 är alltså att industrin är viktig.

Punkt 2: Innovation är nyckeln till såväl konkurrenskraft som ett resiliellt samhälle. Under 2023 satsade företagssektorn 166 miljarder på forskning och utveckling. Det betyder att det svenska näringslivet är det mest FoU-intensiva inom EU och har så också varit det senaste decenniet. Det är företagen som står för huvuddelen av investeringarna, 74,3 procent. Sverige sticker också ut vad gäller den stora mängden innovativa startup-företag. Business Sweden, SISP, Tillväxtverket och Vinnova publicerade ganska nyligen en rapport som visar att Sverige rankas bland de tio bästa länderna i världen vad gäller antalet unicorns, och i Europa leder Sverige. De områden som sticker ut är avancerad teknik, grön omställning och life science. Detta ska vi vara otroligt stolta över och framför allt medvetna om att vi har. Men givetvis krävs fortsatt förstärkning för företagen att skapa ökad förmåga.

Sveriges universitets- och högskolesektor lägger 21,4 procent på FoU. Den offentligt finansierade forskningen, som i stort sett görs av akademien, måste i lite större utsträckning ha nyttogörande och tillämpbarhet som ledstjärna. Den offentligt finansierade grundforskningen måste alltså i större omfattning ske inom områden som har bäring på industriell produktion och teknik och därmed på Sveriges totalförsvarsförmåga.

Jag är kanske lite kaxig när jag säger att jag tror att Försvarsmakten är i behov av innovativ utveckling inom alla områden. All teknik som finns har någon typ av militär applikation, och det tekniska kunnande som finns i Sverige i dag kan användas på slagfälten. Det handlar om autonoma system, avancerade material och robotik.

Innovation och en konkurrenskraftig teknikbas är viktigt för såväl Sveriges försvar som Sveriges välfärd.

Punkt 3: För mycket är fortfarande otydligt. De höga politiska förväntningarna måste omsättas i praktisk handling. Det behövs en tydligare styrning. Det är konstigt att vi från industrin säger det, men om förväntningarna ska infrias måste vi få veta vad som gäller. Vem är det som prioriterar? Vad är det som ska prioriteras i bristsituationer? Kan företagen räkna med att vara prioriterade, eller kommer helt andra saker att stå högst på agendan? Avtal måste tecknas i fredstid, och det är hög tid att dessa avtal nu tecknas. Kris- och

krigsviktiga avtal där dessa förväntningar tydliggörs skulle underlätta enormt för vår planering.

Vi har varit inne på regelverk. Harmonisering av lagtolkningar såväl i Sverige som i EU behövs. Det är för mycket diskrepans mellan myndigheter och mellan vad man gör i Sverige och vad man gör på EU-nivå. Sverige sticker också ut i ett EU-perspektiv.

Författningsberedskap måste utvecklas i fredstid. Förbered undantag för begränsande lagar och regleringar i händelse av kris, krig och höjd beredskap så att det skapar tydlighet för företagen. Vilka avsteg kan göras så att produktionen kan säkerställas?

Punkt 4: Det behövs nya mötesplatser. Vi har en enorm förmåga totalt sett i vårt system. Vi behöver hitta nya samarbetsytor och mötesplatser för att få ut den kraft som finns. Försvarsmaktens olika vapengrenar skulle vinna mycket på att komma närmare dem som sitter på de tekniska lösningarna för att förstå vilken förmåga som finns hos företagen. Många svenska bolag arbetar i dag med en teknikutveckling som försvaret skulle behöva. Då är nya mötesplatser och samarbetsarenor helt avgörande för att vi ska få en effektiv överföring av de innovationer som redan finns så att dessa kommer in i totalförsvaret.

Det krävs också olika insatser för att främja innovation inom civil teknik. På Teknikföretagen driver vi ett antal innovationsprogram. Jag tänker att det kanske är dags för ett innovationsprogram som främjar totalförsvaret, som en helt ny mötesplats.

Nu ska jag avsluta. Det är mycket på gång, men det räcker inte. Har vi tillräckligt mycket "sense of urgency"? Det går för sakt. Jag klev på som vd för Teknikföretagen i september 2023. Det var första gången jag hörde talas om en sektorsmyndighet gällande industrin. Detta är fortfarande inte på plats. Varför fattas inte de nödvändiga besluten när vi alla säger att "det är så här det ska vara"?

Vi har som medborgare fått en gul broschyr där vi kan läsa vad vi förväntas göra. Jag tycker att det vore trevligt med motsvarande för företag.

Ordföranden: Näst på tur är senior vice president för Saab Head of Group Communication & Brand, Viktor Wallström.

Viktor Wallström, Saab AB: Herr ordförande, ärade ledamöter och åhörare! Stort tack för möjligheten att få komma hit och medverka i dag!

Vi befinner oss onekligen i en ny säkerhetspolitisk verklighet. Gränsen mellan fred och konflikt har blivit suddigare. Behovet av ett starkt, sammanhållet och uthålligt totalförsvaret har aldrig varit större. I den här situationen har Sverige unika möjligheter. Vi har ett teknologiskt avancerat näringsliv. Våra företag är redan i dag världsledande inom flera områden. Det är allt från ubåtar till stridsflyg, sensorsystem och autonoma funktioner. Sverige är ett av mycket få länder som kan producera både stridsflyg och ubåtar, och det är någonting som vi ska vara otroligt stolta över.

Detta skapar inte bara en säkerhet för Sverige, utan det gör oss också till en trovärdig och viktig partner inom både EU och Nato. Vi ser också en starkt politisk vilja i det här sammanhanget. Försvarsanslagen ökar, och innovations-takten är mycket hög. År 2024 lade Saab motsvarande 17 procent av vår försäljning på forskning och utveckling, vilket betyder ungefär 10 miljarder kronor. Vi hade samma år 11 700 medarbetare som jobbade med forskning och utveckling inom bolaget.

Företag som Saab investerar kraftigt. Nya produktionsanläggningar öppnar både i Sverige och internationellt. Vi bygger ut, effektiviserar och förnyar våra produktionslinjer i snabb takt. År 2024 anställde vi ungefär 3 000 personer, och vi har hittills i år anställt ytterligare 1 100 personer. Saab är i dag den största arbetsgivaren för ingenjörer i Sverige.

Nu krävs dock samarbete och tydligare spelregler. Företagen står nämligen inför ett flertal utmaningar. Det är långa tillståndprocesser, vilket flera tidigare talare har varit inne på. Detta försenar investeringar, och det gör investeringar i kritisk infrastruktur krångligare. Inom exempelvis miljöområdet kan tillståndprocesserna vara väldigt långsamma.

Vi behöver som industri fleråriga avtal och tydliga försvarsbeslut för att vi ska kunna underlätta upprampningen av produktionen. Om vi ska ha stridsflyg och ubåtsproduktion i Sverige måste det också finnas långsiktiga investeringar och en tydlighet i beställningarna som speglar det. Dessa beslut behöver komma – och de behöver komma snart – för att vi ska kunna behålla den här förmågan. Det här gäller naturligtvis även våra underleverantörer, för utan dem stannar hela kedjan.

Ser vi till erfarenheterna från Ukraina kan vi se att stridsfältet präglas av snabb teknisk utveckling och implementering. Innovationsförmågan och industriförmågan i ett modernt krig är extremt viktig och kommer att bli viktigare.

Försvarsindustrin har i dagens totalförsvarsstruktur en oklar roll, eftersom den varken ingår i det civila eller det militära försvaret. Det civila försvaret är uppdelat i sektorer med ansvariga myndigheter och verksamheter som i det sammanhanget anses vara samhällsviktiga. Försvarsindustrin klassas i dag dock inte som samhällsviktig, trots att den är avgörande för det militära försvarets förmåga.

Detta leder till att industrin inte prioriteras vad gäller tillgång till exempelvis el, vatten och personal i händelse av kris eller krig. För att säkra försvarsförmågan föreslår vi att vissa försvarsbolag ska klassas som en del av det militära försvaret. Det skulle ge dem samma prioritet som Försvarsmakten.

Om Sverige ska stå starkt i en orolig värld krävs samverkan mellan staten, industrin och samhället i stort. Saab är naturligtvis villigt att ta vår del av det ansvaret. Vi har kapacitet. Vi har innovationsförmåga. Men vi behöver långsiktiga förutsättningar för att kunna leverera.

Ordföranden: Nu är det dags för vice president Industries, Logistics, Demand & Commercial Excellence Jens Törnquist, SKF Industrial EMEA.

Jens Törnquist, SKF Industrial EMEA: Herr ordförande! Ärade församling!

Europa och Sverige befinner sig i det allvarligaste säkerhetspolitiska läget sedan andra världskriget. Vi rustar snabbt i en internationell kontext och gör stora satsningar på både civilt och militärt försvar. Vi lägger stor vikt vid och har stort intresse av att ta del i dessa samtal, både för att lära och förstå behoven och för att aktivt delta och bidra med de värden som vi besitter.

SKF är ett globalt bolag med ingenjör-, produktions- och säljnrvaro i mer än 130 länder och på alla kontinenter. Vi har ett världsledande nätverk av distributörer. Några av dem är specialiserade på försvarsindustrin. Vi är dock anrikt rotade i Sverige. Vi har mycket starka, ansvarstagande och hållbara gröna värdekedjor inom just Europa.

Olikt andra föredragande här i dag är SKF en komponent- och systemtillverkare inom lager, smörjssystem, tätningsteknik, tillståndsovervakning och service. Det är mer än 40 olika segment som verkar i både den civila och den militära sektorn.

I den förändrade globala säkerhetsdynamik vi nu ser har SKF en avgörande möjlighet att bidra till Sveriges och Europas säkerhet genom att erbjuda avancerade tekniska lösningar i nära samarbete med våra industriaktörer.

Historiskt sett har SKF inte haft specifika eller dedikerade resurser med fokus på just försvarsindustrin. Men med det aktuella geopolitiska läget ser vi en avsevärt ökad efterfrågan på våra produkter. Det gäller inom både marin, flyg och land. Vi ser att SKF är ett strategiskt positionerat bolag för att leverera lösningar som bidrar till dagens försvarslandskap.

Vårt långsiktiga engagemang gäller inte bara innovation. Jag vill trycka på det. Det här ska hålla i fält under lång tid. Vår höga kvalitet, tekniska spetskompetens och hållbara innovation ger oss en central roll i både civil och militär beredskap. I linje med de förändringar vi ser anpassar vi just nu både vår innovation, vår produktionskapacitet och vår logistik för att möta de förfrågningar som inkommer.

En viktig del i ett starkt Europa är just resilienta och flexibla försörjningskedjor. SKF är ett omfattande regionaliserat bolag. Vi har oftast en lokal-förlokal-strategi. Vi fortsätter att bygga leveranskedjor i Europa och för Europa för att kunna agera oberoende och självständigt och därmed minska beroendet av andra kontinenters råmaterial. Vi kan prata om stål, silikat och polymerprodukter men även om specialiserade tillverkningsmaskiner och underhållsmaterial.

Det här innebär också en ökad risk för vår verksamhet. Vid Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina 2022 var SKF ett av de första svenska bolag som lämnade – med intellektuella tillgångar, manskap, lager, försäljning, tillverkning och vårt kapital. Det var ett starkt och tydligt ställningstagande. SKF:s fabrik i den ukrainska staden Lutsk, specialiserad på tillverkning av produkter för den europeiska fordonsindustrin, blev utsatt för ett riktat ryskt anfall i augusti 2023 med omfattande ödeläggelse som följd. Detta kostade tre fabriksarbetare livet, och många skadades.

SKF:s verksamhet sågs av Ryssland som ett militärt mål. Det här är någonting vi tar med oss i vårt vidare arbete och som vi sätter största och högsta fokus på när det gäller säkerhet för personal och verksamhet. Vi ser dock ökade utmaningar rörande hot mot kritisk tillverkningsindustri. Det handlar om cyberattacker, sanktionskringgåenden, insideraktiviteter och spionage – det finns.

SKF:s verksamhet är viktig – men ej säkerhetsklassad, ska sägas. Som leverantör till kunder inom försvarsindustrin ställs allt högre krav på bakgrundskontroller och screening. Det gäller höga lagkrav och branschspecifika krav på säkerhet och inte minst ökad samordning mellan privata och offentliga aktörer. Här välkomnar SKF ett ökat utbyte.

Vad kan vi göra för ett starkare europeiskt samarbetsklimat? Jo, vi ser att öppenhet och transparens är avgörande för att bygga förtroende när det gäller våra kunder, våra partner, myndigheter och samhället i stort. Genom att vara tydlig med våra ambitioner, vår strategi och hur vi bedriver våra affärer skapar vi långsiktiga relationer och stärker vår legitimitet. Det handlar återigen om långsiktighet.

Det är också viktigt att just i utvecklingsprocessen av ny teknik samarbeta tidigt med de tillverkare som finns för att kunna dra nytta av alla parter kunskande. Det ser vi i kriget mellan Ryssland och Ukraina där civilsamhälle, teknikföretag och militär samverkar på ett helt nytt sätt. Innovation, forskning och utveckling samt hållbara värdekedjor kommer att vara viktiga i framtidens försvär.

SKF är villigt att stötta vår del av den kompetenskarta vi sitter på och bygga ännu starkare band med de länder, program, företag och myndigheter som möjliggör dessa framtida förmågor.

Ordföranden: Nu ska vi lyssna på den sista företagsrepresentanten, åtminstone för stunden. Det är Tommy Gustafsson-Rask, vd på BAE Systems Hägglunds.

Tommy Gustafsson-Rask, BAE Systems Hägglunds AB: Tack för inbjudan och för möjligheten att vara här!

Det är krig i Europa. Rysslands ambition går inte att misstolka. Vi gör saker, och vi gör bra saker. Jag tänkte faktiskt börja med den positiva sidan och titta på Hägglunds. Vi har på tre år gått från 800 anställda till 2 300. Omsättningsmässigt har vi under samma period gått från 2,5 miljarder till ungefär 10 miljarder i år. Om tre år omsätter jag 20 miljarder och har en orderbok på 80 miljarder.

Vi ser rörelser när det gäller att få upp effektiviteten och få fram saker. Jag måste faktiskt lyfta fram FMV, Försvarets materielverk, som även med de begränsningar vi hörde om tidigare gör väldigt mycket. Man gör samanskaffning med flera nationer för att få upp volymer och få fram fordon i snabbare takt. Det händer alltså saker.

Vi måste nu kunna ha två tankar i huvudet samtidigt. Det handlar om här och nu: Vad är det vi ska kunna leverera för att stärka vår försvarsförmåga? Samtidigt måste vi fortsätta att utveckla vår forskning och utveckling för att kunna möta framtiden. Det är två tankar i huvudet. Jag tänkte fokusera på här och nu.

Det handlar om att få fram grejerna. Robert nämnde i sitt anförande 50–60 procent – men en CV90 består av 70–80 procent köpta prylar. Den består av olika delar. Vi kan till exempel ta motorn. Den kommer från Scania. Där har vi en försörjningstrygghet. Men Scania har också komponenter som behövs för att bygga den här motorn som kommer från andra håll.

Vi kommer från en internationell försörjningskedja. Vi hade just in time – jag säger att just in time har dött. Det började dö under pandemin. Nu handlar det om att lägga saker på lager.

Vi kan titta på det europeiska perspektivet i den här leverantörskedjan. Jag bedriver produktion av CV90, eller uppgraderingar, i fem länder just nu. I slutet av det här året kommer jag att hålla på i sju länder. Vi måste ha ett större perspektiv. Det är faktiskt så att vi alla nu är Natomedlemmar. Vi har ett åtagande även i det perspektivet. Jag har kontrakt. Dem måste jag uppfylla. Jag återkommer till det.

Vi är beroende av utlandet. Låt oss ta exempelvis kanonen i en CV90. Den kommer från USA. Är jag rädd för att inte få dessa kanoner? Nej, vi får tycka vad vi vill om hur det ser ut på den amerikanska sidan, men de kommer att vilja leverera. Men vad har vi för ambition i vår försörjningssäkerhet? Är det så att vi ska ha ett europeiskt perspektiv? Ja, det finns ett som är på väg fram, men det är tre år bort i tid.

Ska vi investera måste vi också investera i försörjningskedjorna. Att jag har ett kontrakt om att femdubbla min produktionsförmåga av CV90 innebär att jag måste kunna lägga långa kontrakt till underleverantörskedjorna. För de måste ju också femdubbla – de kanske måste tiodubbla. Men där är vi inte riktigt. Så det som sades här inledningsvis gäller: Längre kontrakt är en förutsättning för att skapa långsiktighet i detta.

När det gäller utlandsberoendet här och nu kan vi inte tro och säga att vi ska kunna försörja allting själva. Vi måste ha planer och strategiska partner. Ja, vi ska fokusera på Europa, men vi har ett beroende från USA. Det kan vi inte glömma bort.

När det gäller försörjningstryggheten tror jag att det finns en god ambition, men jag tror att vi måste bli ännu tydligare. Vad är det vi förväntar oss egentligen? Vad ska jag kunna göra? Ska jag fortsätta producera CV90? Ja, jag kommer att fortsätta. Jag har krigsplacerat mina medarbetare. Jag kommer att göra det jag har på min orderbok så länge ingen annan säger något.

Men vad är det jag ska kunna göra när det mörknar? Vad är det jag ska kunna göra i ett krig? Det vi ser handlar om försörjningstrygghet. Våra CV90 finns i Ukraina. De har funkat fantastiskt bra, men vad är problemet? Jo, det är att få tag i reservdelar.

De kör ett svenskt utbildningsår på två veckor där nere. Vad har vi i landerna? Vad är det vi ska kunna göra när det flisar till sig? Jag tror att försörjningssäkerheten måste omsättas i praktiska siffror. Jag förstår att det kommer att vara mycket hemlighetsmakerier i det där, men det måste flöda ned i avtal – som Pia sa. I annat fall kommer vi att fortsätta göra det vi kan efter bästa förmåga. Det fortsätter vi att göra. Men då måste ni ge tydlighet.

Ordföranden: Nu ska vi lyssna på regeringens representant. Statssekreterare Johan Berggren från Försvarsdepartementet ska ge en reflektion på de inspel som kommit från bransch och industri.

Johan Berggren, Försvarsdepartementet: Tack för att jag fick möjligheten att komma hit! Jag vill passa på att säga att det är ett utmärkt initiativ att lyfta de här frågorna. Jag har haft förmånen att få besöka ett par andra utskott under mandatperioden, bland annat socialutskottet och civilutskottet, och så är jag i försvarsutskottet en hel del också såklart. Jag tycker att det är särskilt roligt när de här tvärssektoriella frågorna, som gäller det civila försvaret och försörjningsberedskap, kommer in i de olika utskotten. Så det uppskattar vi verkligen.

Jag vill börja med att kvittera vad alla har sagt. För att säga det uppenbara tycker även regeringen att företagen har en otroligt viktig roll i allt detta. Jag vill verkligen tacka för det engagemang och den positiva vilja vi ser från de svenska företagen. Det är en enorm konkurrensfördel att veta att ni är så engagerade och att ni vill det här. I vissa andra länder är det en längre resa, och företag och andra delar av samhället är längre bort från frågor om totalförsvaret och så vidare.

Flera talare har nämnt att vi hade ett system – de brukar säga utomlands att svenskar kommer och säger att vi har ett system i Sverige. Vi hade ett rätt väl utbyggt system under kalla kriget med K-företag och lagerhållning och en massa delar som vi kommer in på. Sedan förändrades världen. Kalla kriget tog slut och vi hade den långa freden, och nu håller vi på att bygga upp ett system.

Det har nämnts här att det inte bara är att göra en copy and paste. Det är ett nytt ekonomiskt system, och det håller kanske på att förändras as we speak med hoten mot globalisering och frihandel. I grunden har vi under de senaste 20–30 åren haft något annat än vi hade under kalla kriget. Det handlar om globalisering, färre statligt ägda företag, medlemskap i EU och just in time – som kanske håller på att bli något annat än just in time. Jag kan bara konstatera att förutsättningarna är lite annorlunda.

Jag tänkte kort slå in den öppna dörren när det gäller det säkerhetspolitiska läget och påminna om det. MSB:s gd nämnde att det kan bli värre. Jag vill med detta understryka bredden och djupet av de säkerhetspolitiska utmaningarna. Det handlar inte bara om kriget i Ukraina, även om vi framför allt fokuserar på det och på vår antagonist i vårt närområde.

Det handlar också om att det är svåra kriser i Mellanöstern och i Fjärran Östern. Det handlar om Kinas alltmer aggressiva beteende, hoten i våra

demokratier och polariseringen. Det är så många saker samtidigt. Det är hot mot företag och myndigheter med desinformation, sabotage med mera. Det är en sådan bredd och en sådan komplexitet i hotbilden att det kräver särskilda ansträngningar.

Framför allt gäller det risken att vi får ett dåligt vapenstillstånd – fredsavtal – kalla det vad ni vill, i Ukraina. Det skulle kunna medföra att rysk förmåga i högre grad kommer närmare Sverige och Västeuropa.

Jag ska nu gå in på det vi egentligen ska prata om här. Företagens roll och näringslivets betydelse är som sagt helt centrala. Några av er har kanske hört mig säga det här tidigare, men generellt när vi pratar om hur vi förhåller oss till försörjningsberedskap och att skapa den typen av förmåga finns det tre sätt att bygga resiliens och robusthet. Det ena är lager. Det är rätt uppenbart. Vi köper in en massa saker, och vi bygger lager. Det är robust, tryggt och säkert. Det kostar dock väldigt mycket pengar. Det var detta vi med viss effektivitet gjorde under kalla kriget.

Det andra är produktionsomställning, som har nämnts här. Vi har avtal i förväg, där vi vet att företag x eller y kommer att lägga om sin produktion. Det är smartare och mer effektivt. Det kostar kanske inte lika mycket. Det är dock inte så lätt att uppnå. Jag har tittat på detta under den här mandatperioden. Våra vänner i Finland har till exempel kommit längre. De lade inte ned sitt civila försvar. De har motsvarande 20 miljarder kronor investerade i balansräkning på försörjningsberedskap. I Finland finns det inte så många omställningsavtal. Det är några stycken man kan peka på. Det är inte helt lätt, men det är absolut en inriktning vi vill gå mot.

Sedan har vi det som vi ibland kallar de-risking, eller uthållighet i produktions- och flödeskedjor. Det ligger i hög grad på företagen, om vi ska vara ärliga, och förvisso också på myndigheter. Företag och näringsliv tittar på hur försörjningslinjerna ser ut och vilka risker man har. Detta har nämnts här också. Man tittar på dessa risker och försöker minimera dem. Det ligger ju i företagens kommersiella intresse att göra det – det är uppenbart.

Min chef brukar ibland fråga när han träffar företagsledare: Hur många av er tänker lägga ned er verksamhet när kriget kommer? Det är inte så många som brukar räcka upp handen, och det har ju antytts här i dag också. Det är också uppenbart att ett starkt näringsliv som står sig i internationell konkurrens är grunden för försörjningsberedskapen i krig och i höjd beredskap. Detta har vi i Sverige, och vi har hört en massa fina siffror i dag. Vi vet att vi har ett väldigt starkt och konkurrenskraftigt näringsliv.

Nu kommer vi in på frågan om samverkan mellan näringslivet och staten, som också berörts här. Vi vill att den ska vara god och nära. Detta gör vi på olika sätt. En väldigt tydlig åtgärd är att vi har skapat ett näringslivsråd för att främja kontakterna mellan det offentliga och det privata. Huvudsyftet är att dela information. Man har också strategiska diskussioner. Flera här sitter i det rådet. Det handlar om att ha strategiska diskussioner om hur det offentliga och det privata kan jobba tillsammans.

Här ingår fyra ministrar: försvarsministern och min chef – ministern för civilt försvar – näringsministern och landsbygdsministern. Framför allt ingår representanter från en rad näringslivssektorer, arbetstagar- och arbetsgivarorganisationer, ÖB och MSB:s gd. Det är ett väldigt brett forum som har haft nio möten sedan regeringen tillträdde.

Vi har såklart hela tiden pratat om försörjningsberedskap på olika sätt. Vi har pratat om cybersäkerhet. Vi har diskuterat Försvarsmaktens behov. Vi har pratat om säkerhetsskydd och personalförsörjning. Vi har gjort en övning. Vi har nyligen besökt Finland för att höra om hur Finland jobbar med de här frågorna.

Det händer en hel del, men vi vill komma framåt ännu mer. När det gäller frågan som ställdes om vad våra förväntningar på näringslivet är kan den ju approachas på lite olika sätt. Jag skulle säga att man kan prata om det vi förväntar oss som kostar mycket pengar och som vi inser att vi i det offentliga måste vara en del i att finansiera. Det handlar om att bygga upp produktion eller lager som vi inte av kommersiella skäl behöver just nu. Där har vi en hel del kvar att göra; det är omställningsavtal och så vidare. Där måste vi komma in med olika typer av finansiering.

Det finns dock en hel del saker som jag brukar kalla lägre hängande frukter. Ni ser listan på bilden jag visar. Det är saker som jag tycker att jag får bekräftade när jag pratar med företag, nämligen att framför allt större och medelstora företag i hög grad känner ett ansvar. Framför allt ligger det här i deras intresse, det vill säga att det ligger i ett företags intresse att ha ett bra säkerhetsskyddsarbete. Det ligger i ett företags intresse att ha en kontinuitetshantering, att ha ett gott cybersäkerhetsarbete och att skydda sig mot de cyberhot som finns.

En krigsorganisation är absolut ett större beting. Vi har hört om flera företag som har tagit det klivet. Vi vill ju att så många företag som möjligt gör en krigsplanering och skapar en krigsorganisation så att de kan vara förberedda. Det svåraste är inte att välja vilka personer som ska vara var. Det svåra är att tänka igenom hur företaget eller en myndighet ska agera och fungera i krig. Vilka verksamheter ska man prioritera upp, och vilka ska man prioritera ned? Eller ska man fortsätta ungefär som det är?

Det enkla svaret på frågan vad vi ska göra om det blir krig är – kanske inte till alla företag här men generellt i Sverige – att de allra flesta människor och de allra flesta verksamheter ska fortsätta precis som vanligt. Vi ska hålla igång vårt samhälle precis som de har gjort i Ukraina. Sedan finns det ett antal företag och verksamheter, inte minst sjukvården, som måste göra rätt stora förändringar. Det är där de mer komplexa utmaningarna uppstår.

Utbildning och övning är såklart också väldigt viktigt. Jag är väldigt glad över att fler och fler företag övar – både själva och i samverkan med myndigheter och andra aktörer.

Jag ska säga några ord om viktiga produkter framåt. De har berörts här. Det är flera tunga utredningar som antingen har levererats eller som kommer. *En modell för svensk försörjningsberedskap* är Birgitta Böhlins utredning som kom för ungefär ett och ett halvt år sedan. Den lade fram flera viktiga idéer,

bland annat de som ledde till de två snabbspår som har nämnts här av generaldirektörerna för MSB och Tillväxtverket. De nämnde ett av de snabbspåren.

Det andra handlade om att MSB och Socialstyrelsen fick i uppdrag att genomföra en försörjningsanalys och därmed skapa en typ av metod och modell för hur vi ska jobba med dessa efterfrågade försörjningsanalyser. Det här var en viktig utredning som också pekade på MSB:s viktiga roll. En annan som har levererats är *Livsmedelsberedskap för en ny tid* som handlar väldigt mycket om just livsmedelsberedskapen. Här finns en massa bra förslag. Den har bland annat lett till den livsmedelsstrategi som vi nyligen såg. Den utredningen föreslår till exempel en ny lag om livsmedelsberedskap där just beredskapslagring inom jordbruksområdet ingår.

Vad gör vi då konkret med den här utredningen? Den har bland annat lett till insatser för att öka robustheten i primärproduktionen. Vi ska ha robusta livsmedelsbutiker, det vill säga att vi ska ha ett femtiotal livsmedelsbutiker i Sverige som har reservaggregat, som är förberedda för krisen och som har tänkt igenom hur de ska agera. Personalen kanske är krigsplacerad. Det finns också planering för att vi nu ska börja bygga en riktig försörjningsberedskap även där, med lagerhållning och så vidare. Men det tar tid och det kostar mycket pengar. Det är den stora utmaningen här. Att bygga försörjningsberedskap är väldigt dyrt. Att bygga lager är väldigt dyrt. Att teckna omställningsavtal kanske kan vara lite billigare, men det kostar också en hel del.

Två utredningar är igång, och en av dem levereras snart. Det är Utredningen om näringslivets försörjningsberedskap, alltså Pär Malmbergs utredning. Den har många intressanta delar som jag tror att vi alla ser fram emot. Ett par idéer har redan levererats, bland annat det som nämndes om sektorer.

Tidigare gd för MSB, Charlotte Petri Gornitzka, är nu vår nationella rådgivare för privat-offentlig samverkan. Hon har ett mer aktivt uppdrag som utredare. Det är inte ett klassiskt utredningsuppdrag på så sätt att hon och hennes team så att säga i två år försvinner in i Garnisonen och skriver ett långt betänkande, utan hon jobbar väldigt aktivt tillsammans med MSB och tillsammans med sektorerna med att bygga förmåga här och nu.

Ordföranden: Nu är det paus. Klockan 11.10 börjar frågorna från utskottets ledamöter, och då förväntas alla vara på plats. De som talat kommer att finnas här framme för att vara tillgängliga under frågestunden. Vi ajournerar nu mötet.

Ordföranden: Klockan 11.10, och vi återupptar det offentliga sammanträdet.

Vi kommer nu att göra en övning där respektive parti i storleksordning får ställa en till två frågor. När vi har avverkat de åtta partierna öppnar vi upp för frågor från övriga inbjudna gäster.

Aida Birinxhiku (S): Tack för intressanta reflektioner så här långt!

Precis som ni har varit inne på ser vi hur de ökade geopolitiska spänningarna har ritat om spelplanen i flera avseenden. Det gäller inte minst inom handelspolitikens område, som jag skulle vilja beröra närmare.

Vi vet ju att välfungerande internationell handel är avgörande inte bara för vår ekonomi utan också för vår säkerhet och vår motståndskraft. Vi behöver fortsatt ha välfungerande handel med omvärlden, till exempel för att få tillgång till strategiskt viktiga insatsvaror och globala marknader, för det är också ett sätt att bygga ekonomisk säkerhet och beredskap.

Vi i Sverige försöker driva på för det här. Vi vill i första hand minska våra kritiska beroenden genom att diversifiera värdekedjor och hitta fler handelspartner snarare än genom generella begränsningar i vår handel.

Därför skulle jag vilja ställa en fråga som i första hand riktar sig till Pia Sandvik från Teknikföretagen, även om andra aktörer naturligtvis också är fria att besvara frågan i mån av tid. Det handlar om vad Teknikföretagen anser borde vara mest prioriterat från politikens håll för att redan här och nu kunna skapa rätt förutsättningar för näringslivet att diversifiera och hantera ökade geopolitiska risker.

Pia Sandvik, Teknikföretagen: Herr ordförande! Tack till ledamoten för frågan!

Våra medlemsföretag – och då ska jag påminna om att de är 4 500 stycken, både små och stora – står för 30 procent av exporten och 45 procent av borsvärdet. De är verkligen vana att navigera i värdekedjor och försörjningskedjor, så jag tänker att det här är en fråga som de alltid har på bordet.

Man ska också vara medveten om något som vi gjorde en studie av för inte alltför länge sedan. Man kan tänka: Vi kan inte vara beroende av försörjningskedjor utanför Sverige. Vi måste ha allt hos oss så att vi har koll på läget, för att uttrycka sig så. Men det är 2,4 miljoner människor som jobbar i försörjningskedjor utanför Sverige, vilket gör det helt omöjligt att plocka hem allt som vi skulle behöva.

Jag är tillbaka till det som jag sa i mitt anförande. Det som kommer att vara viktigt just vad gäller den här frågan är att förstå om det finns förväntningar på företagen som är annorlunda än de förväntningar de har i sin vardag i dag. Förväntas de kunna göra annat, rampa upp eller driva en helt annan typ av produktion? Då måste de förstå det, för annars kan de själva inte göra de analyserna av hur försörjningskedjorna ser ut.

Det var väl Tommy som bland annat vittnade om hur det ser ut i Ukraina – att man inte får tag på reservdelar och så där. Jag tror att det behövs tydlighet om förväntningar på företagen. Ska de göra något annat än det de gör i dag måste de förstå det, och det måste finnas tydlighet.

Jag ska säga någonting som inte har att göra med försörjningsberedskap men däremot med lager.

Tommy säger att det är slut med just in time, och så är det nog. Men frågar man ett av våra större företag som tillverkar fordon säger de: Vi klarar av att

producera i tre dagar på det vi har i lager i Sverige. Det finns också risk att komponenter blir obsoleta, så vi behöver verkligen förstå vad vi ska ha i lager. Måste vi upprätthålla produkter som vi kanske normalt skulle fasa ut för att vi ska ha beredskap?

Vi är alltså tillbaka på den här tydligheten och förväntan i händelse av kris och krig, för det andra hanterar företagen hela tiden.

Ordföranden: Vi tar också en kommentar från Saab.

Viktor Wallström, Saab AB: Herr ordförande! Tack till ledamoten för frågan!

Jag skulle också vilja komma tillbaka till just långsiktighet och att ha det perspektivet också från den politiska sidan.

Vi jobbar mycket med att försöka regionalisera vår försörjningskedja och se till att vi diversifierar den där det är möjligt. Men det kräver också att vi har långsiktighet när det gäller beställningar och avtal och att vi har tillförsikt inför framtiden och kan veta att på längre sikt kan vi göra den här typen av omställningar. Det är ett perspektiv också från vårt håll att det är en viktig del.

Eric Palmqvist (SD): Ordförande! Tack till alla talare för mycket intressanta föredragningar! Detta är ett högaktuellt ämne.

Min fråga är ganska öppen. Ni får bryta arm om vem som ska svara, men jag tänker primärt på Robert från SOFF.

I sitt öppningsanförande sa ordföranden: Det är inte regelverket utan landet som ska försvaras.

En debattartikel i dag och flera talare här i dag tar upp olika regelverk som på ett eller annat sätt försvårar för industrin att göra de satsningar som behövs. Jag har noterat att man har nämnt miljötillståndsregler eller miljöregler och reglerna för upphandling. Jag vet också att regelverk för investeringar för till exempel regioner och kommuner lutar sig mot den statliga svanmärkningen, som sätter en branschstandard för hållbarhet där försvarsindustrin inte ingår.

Det finns säkert fler exempel, men exemplen som kommit i dag är inte så konkreta. Jag vill därför efterlysa konkreta exempel på lagstiftning som måste förändras och hur.

Robert Limmergård, Säkerhets- och försvarsföretagen: Tack så jättemycket för frågan!

Jag tror att det inom alla rättsområden finns regelverk som man skulle kunna titta på och skruva på om man verkligen vill att systemet i det korta perspektivet ska takta upp. Det handlar om miljöområdet, om upphandling och om säkerhetsskyddslagstiftningen.

Jag skulle vilja se att man gör någon typ av snabbutredning och faktiskt går vidare och försöker ta sig an det här, för inom nuvarande regelverk är det

väldigt svårt för företagen att agera på det sätt och med den flexibilitet som läget anvisar oss.

Sedan en annan kommentar. För två veckor sedan övade SOFF, alltså vår förening, i tid av krig. Vi måste också börja fundera på vilken roll vi har i kriget, så vi samlade våra medlemsföretag och diskuterade väldigt mycket vad det kräver av oss som organisation. I det samtalet kom just det upp som Pia var inne på tidigare, det vill säga författningsberedskapen och att kunna veta vilka avsteg vi behöver vid tid av kris och krig.

Det vi har lärt oss från Ukraina är ju det som Johan sa: Å ena sidan gäller krigets lagar, och å andra sidan ska samhället fungera precis som vanligt.

Vad innebär att fungera precis som vanligt ur svenskt perspektiv? Ska vi räkna med att miljölagarna fungerar även i kris och krig? Ska vi utgå från att vi ska rapportera in till SCIP-databasen, beakta Reach och så vidare även vid krig? Vi behöver börja utmana oss själva i den situationen och den tanken.

Mikael Frisell, MSB: Stort tack för frågan!

Jag ska inte svara exakt på vilka regler och sådant som måste utvecklas. Givetvis måste vi utveckla regelverk och sådana saker, men jag vill också sända ett budskap. Det är lätt att bara luta sig tillbaka och skylla på regelverket. Men det håller inte, för vi måste fixa förmågan nu.

Ska vi se över regelverket är det en process, och det kommer att ta lite tid. Då vill jag göra reklam för debattartikeln jag skrev i Dagens industri om ett modernt beredskapsavtal som MSB har tecknat med den enda leverantören i Norden. Det jag vill säga med det är att det går att teckna beredskapsavtal i dag med nuvarande lagstiftning och upphandlingsregler om man har en nära dialog mellan stat och företag och är öppen när man pratar volymer, långsiktighet och sådana saker. Det var precis det jag skrev om i min debattartikel i Dagens industri för någon vecka sedan. Vi ska inte falla ned i passivitet och säga att lagstiftningen ska fixa det här, för då kommer vi inte att lösa det, utan vi måste våga agera och utmana hela spelplanen och inte bara i mittfåran. Det är viktigt att ha med sig det perspektivet också.

Sedan håller jag med Eric – självklart måste vi se över lagstiftning, regelverk och upphandling och allt detta.

Ordföranden: Innan vi låter den debatten fortsätta släpper vi in nästa ledamot.

Kjell Jansson (M): Herr ordförande! Jag tackar för jättebra föredrag här på förmiddagen.

Regeringen har tagit det viktiga steget att bygga upp ett totalförsvaret tillsammans med näringslivet. Med anledning av det säkerhetspolitiska läget som vi har, som är det värsta sedan andra världskriget, är min fråga till näringslivet och försvarsindustrin: Anser ni att regeringens ökade satsningar är tillräckliga för totalförsvaret, eller saknas något? Jag tänker närmast på att vi är väldigt

beroende av Kina när det gäller komponenter till försvarsindustrin och tillverkning av allt.

Stålintustrin måste också fungera ihop med er. Hur ser ni på detta med mineralbrytning, halvledare etcetera för att få fram komponenter? Det är min fråga.

Ordföranden: Jag tar på mig att försöka fördela ordet till dem som ännu inte har fått det. Skulle statssekreteraren vilja ge en kommentar från den politiska aspekten på det säkerhetspolitiska med leverantörsled och sådant?

Johan Berggren, Försvarsdepartementet: Det är en mycket bra fråga. Det går väl lite mot det jag försökte nämna om behovet av att se över sina försörjningsled och det som brukar kallas de-risking, alltså att ha gjort sina analyser.

Ett företag men också en myndighet kan vara beroende av olika produkter och tjänster i andra länder. Framför allt företagen behöver på sina kommersiella grunder se över sina försörjningskedjor. Det har många redan gjort, och det är ett pågående arbete. Vi har kanske inte en total helhetsanalys där än. Men det är ett pågående arbete som behöver skruvas upp.

Vi pratar om höjd beredskap och kriget och hur vi ska förhålla oss till de här scenarierna. Jag tycker också att det är viktigt att ibland påpeka lite mer existentiellt att det finns olika typer av krigsförlopp vi måste förhålla oss till. Krig är ett väldigt brett begrepp, och hur det skulle påverka företagen beror i hög grad på hur ett krig skulle arta sig eller gestalta sig.

Till exempel skulle vi kunna ha en utveckling där våra allierade i Baltikum blir angripna men Sverige inte blir angripet. Det är ett scenario. Ett annat scenario är att det sker långgräckviddig bekämpning mot svenska mål, men det är återigen inte markstrider i Sverige. Sedan finns det kanske ett tredje scenario – nu är jag rätt generell här – där det sker krigshandlingar på svenskt territorium med markförband.

Det där är tre helt olika scenarier som påverkar företagens möjligheter på helt olika sätt. I det första scenariot är det kanske mer ... jag vill inte säga business as usual, för om ett Natoland blir angripet är det ett enormt allvarligt läge, men det har helt andra konsekvenser – också kopplat till försörjningslinjerna och hur störd exporten och importen blir.

Vi bedömer att import och export i hög grad kommer att störas mindre nu när vi är medlemmar i Nato och med det läge vi har i dag jämfört med hur det var under kalla kriget, då vi var neutrala och kanske förberedde oss för att vara helt avskurna. Det är ju inte ett antagande vi har just nu.

Ordföranden: Jag tänker ställa frågan till Jens om SKF skulle vilja ge en syn på saken givet den globala närvaron för företaget.

Jens Törnquist, SKF Industrial EMEA: Tack för frågan! Jag tror inte att allt kan vara plöjt och klart i regelverk, utan om vi ska ha en bra beredskap måste materialtillverkare, komponenttillverkare och subsystemtillverkare jobba tätt ihop med just långsiktighet. Det innebär också att både materialtillverkare och komponenttillverkare måste vara villiga att bedöma risk och kostnad för att vara resilienta.

Om vi väljer att inte ta stålet från Kina tar vi det från Europa, och då kommer det att kosta lite mer. Men om vi ska ha reservdelar ute i fält under kanske två, tre, fem års tid måste vi ta de valen. Jag tror att det handlar om samarbete mellan OEM-tillverkare och komponenttillverkare – stöttat av ett rimligt regelverk.

Birger Lahti (V): Ordförande! Jag tackar för intressanta föredragningar från samtliga.

Jag backar så här. Jag gjorde militärtjänstgöringen i början av 80-talet och var inne i sådana där mobförråd någon gång. Jag tänkte för mig själv att de maskiner som var där inne skulle ha varit mer till besvär för militären än till nytta. Det var gamla traktorer från 60-talet som skulle ha varit i vägen på vägarna överallt. Jag är faktiskt glad att den tiden är förbi.

Det jag tänkte fråga eller spinna vidare på är att jag kommer ihåg att jag aldrig tyckte om när farsan bytte traktor på jordbruksföretaget och sa att man kunde konfiskera den om den skulle behövas. Jag tyckte inte om det då, men i dag förstår jag det.

Både Mikael och Johan gav bra förklaringar av varför vi ligger där vi ligger i dag. Då måste jag tänka någonting nytt, för man hade inte tänkt sig för några år sedan att vi skulle ligga här. Det jag tänker på är att vi har så mycket bra grejer i Sverige i skogsbranschen, i gruvindustrin och i åkerier. Allt det är betydligt bättre än att ha gamla maskiner som står i något mobförråd.

Frågan går till statssekreteraren: Finns det en kartläggning av vad som finns i landet? Man ser ju att de nya maskiner som kommer är betydligt bättre än någonting i ett mobförråd. Finns det någon tanke om det och någon kartläggning av sådant som pågår?

Ordföranden: Vi låter statssekreteraren börja med att svara. Sedan kan vi se om någon annan vill ta tag i frågan.

Johan Berggren, Försvarsdepartementet: Jag tycker att det är en jättebra ingång och frågeställning.

Jag tror att du har helt rätt. Det arbetande kapital i form av produkter och maskiner som vi har i stocken i dag är såklart mycket mer effektivt och relevant än saker som har stått i förråd. Jag tror att du har helt rätt i den bedömningen. Det är också hela idén med det civila försvaret – att vi ställer om när vi går in i höjd beredskap och krig och då ser över hur vi kan nyttja vårt totala

bestånd. Man ska komma ihåg att det militära är 2,5 procent av bnp, medan det civila är 97,5 procent. Det är där det finns en enorm resursbas, precis som du säger.

Din fråga är då om det finns en kartläggning. Hur bra koll har vi på grejerna? Det är det du frågar. Då skulle jag säga att det är en resa där vi har kommit en bit. Jag skulle säga att i vissa sektorer har vi kommit rätt långt. Vi har rätt bra koll på vad som finns på olika ställen när vi tittar på de tio sektorer vi har.

Det finns vissa sektorer som i högre grad är mer fragmenterade. Är det flera olika mindre privata aktörer blir det per se svårare att göra den här typen av kartläggning, för det är fler aktörer som man måste prata med. Det är en blandad bild. Möjligen kan Mikael komma in här lite.

Men till exempel inom sjukvården skulle jag säga att vi börjar få rätt bra koll på hur det ser ut och hur vi kan optimera. Sjukvården är ett exempel på en sektor som skulle behöva göra en rätt stor förändring. Det är inte business as usual om det blir krig. Det kommer tyvärr att bli så att man behöver ställa in rätt mycket ordinarie vård och fokusera på att hantera det, framför allt om vi får masskadeutfall i Sverige. Där har vi kommit rätt långt.

Transportsektorn är svårare, för den är så fragmenterad. Det är så många olika producenter och leverantörer. Men även där har vi kommit en bit. Mikael, du kanske vill komplettera.

Mikael Frisell, MSB: Jag tycker att du svarar jättebra, Johan.

Det är lite olika i de olika sektorerna. I en sektor som är mer homogen är det enklare att föra samtal och dialoger. Är det bara statliga myndigheter är det enklare. Är det en bred sektor där alla aktörer är med tar det längre tid att få den här helhetsbilden. Det är alltså lite olika i de olika sektorerna. Men samtalerna pågår. Jag träffar de tio sektorsansvariga myndighetscheferna på regelbunden basis. Vi för dialoger utifrån förmågebedömningen. Om det kommer mer ekonomi framöver, vad behöver vi göra? Vad ska vi satsa på?

Om man är sektorsansvarig myndighetschef är det viktigt att man har en nära dialog med sin del av näringslivet så att man får reda på vad näringslivet kan producera och vad de snabbt kan ställa om.

Jag brukar säga tre saker när vi pratar beredskapslagring nu i modern tid. Ett: Ja, vi måste lagerhålla vissa grejer så som vi gjorde förr i tiden, som du ger exempel på. Två: För det vi inte behöver lagerhålla ska vi skriva de här omställningsavtalen som statssekreteraren nämnde i sitt anförande och som vi också har tittat på tillsammans med gd:n för Tillväxtverket. Tre: Vi måste våga öppna upp lite för nya affärsmodeller.

Jag brukar använda en modell från mitt förra jobb på Försvarets materielverk: tormjölksmodellen. Det är bättre att vi lagrar vatten och pulver och häller ihop det när vi behöver mjölk. Lagrar vi mjölk måste vi omsätta mycket mer – det är lagringstider och sådana saker. Det krävs helt nya sätt att tänka i en digitaliserad, globaliserad värld där vi behöver gå till just in case.

Elisabeth Backteman, Tillväxtverket: Du lyfter upp ett intressant perspektiv, Birger Lahti. Vi pratar mycket om nationella bolag, nationella myndigheter och nationella strukturer. Men du lyfter in att Sverige är ett stort land, och vi har verkligen behov av att också ha koll på vad som händer i olika delar av landet. En kris kan faktiskt drabba en enskild del av ett land. Och höjd beredskap och krig kan slå olika i olika delar av landet.

På det raster som vi nu jobbar med behöver vi lägga den regionala indelningen. Det finns en dialog inom de befintliga beredskapssektorerna, och jag ser framför mig en dialog inom kommande beredskapssektorer med civilområdena, civilområdescheferna och regionala företag som har sin produktion ute i landet, vilket de flesta företag har; de finns ju på en fysisk plats. Kunskapen om var i landet vi har produktion som bidrar till samhällsviktiga funktioner är oerhört viktig att lägga till.

Elisabeth Thand Ringqvist (C): Herr ordförande! Jag tänkte börja lite historiskt. Min pappa var på 70-talet vd för en fönsterkarmsfabrik på landsbygden i Jämtland. Fabriken skulle göra ammunitionslådor i händelse av krig. Vd:n var så klart krigsplacerad som soldat. Vd:n behövdes ju inte. Det var en överflöd person. Vi hade väl alltså inte en perfekt planering tidigare heller.

Min fråga handlar om att vi i det tidigare företaget i Sverige hade ganska många stora företag. I dag har vi en fragmenterad form av företagande. Det är också internationaliserat. Min fråga går till statssekreteraren och till Elisabeth på Tillväxtverket. Hur når vi de företag som är så oorganiserade i dag på ett sätt som de kanske inte var tidigare?

Ordföranden: Det är inget av företagen som är här som vill svara på den frågan, eftersom alla som är här är väldigt organiserade. Vi ger i stället ordet till statssekreteraren.

Johan Berggren, Försvarsdepartementet: Det är en jättebra fråga. Vi har pratat mycket om det. Den större frågan är informationsgivning och informationsdelning med näringslivet. Det gäller såväl stora som medelstora och små företag.

Det är en utmaning. Det är, precis som du säger, spritt och fragmenterat. Många mindre företag har inte resurser. De kan inte prioritera att vara här och göra det här. De är upptagna med sin verksamhet. Det blir alltså till stor del de stora och i viss mån medelstora företagen som vi pratar med. Där har vi en resa att göra.

Vi har olika idéer om hur vi kan kommunicera bättre på olika sätt. MSB har en massa bra information på sin hemsida. Men hur kommunicerar man om den informationen?

Du förde upp en intressant idé: hur vi optimerar vårt nyttjande av human-kapitalet i landet. Du pratade om din pappa som inte behövdes som vd. Det gjorde han nog också. Men just den frågan är helt central. Det är en sak som vi tycker är viktig att företag men också myndigheter ser över. Vilka är krigs-placerade? Och var är de krigsplacerade?

En konflikt eller en dissonans, att man är ianspråktagen på två ställen, kommer att börja hända alltmer. Det är inte jättevanligt än så länge, eftersom Försvarsmakten har varit liten, men det kommer att bli allt fler fall där en vd, en finanschef eller någon viktig medarbetare som arbetar med AI eller teknik egentligen sitter någon annanstans. Då vill vi att ni tar kontakt med Plikt- och prövningsverket för att göra en så kallad disponibilitetskontroll, som de gör. Då tittar man på var Anna Andersson eller Johan Johansson ska vara. Okej, de är på två ställen. Var gör de mest nytta för AB Sverige? Då löser man det.

ÖB har sagt på näringslivsrådet att man i nio fall av tio löser det på ett rimligt och bra sätt. Jag kan inte värdera var man oftast landar. Men man måste se till nyttan. Oftast är det ändå ganska självklart. Människor börjar bli äldre och har kanske viktigare roller i näringslivet än de hade i det militära. Man hittar en lösning.

Det är en jätteviktig del i allt det här. Det är en sak som vi kan förbereda oss för, så att vi inte måste göra de kontrollerna när kriget kommer. Då har vi tappat en massa tid, och då har vi kaos.

Elisabeth Backteman, Tillväxtverket: Det är en intressant och relevant fråga. Den sätter fingret på vår näringslivsstruktur i landet. 99,9 procent av landets företag är små och medelstora företag. Det var jätteintressant att höra från våra företagsrepresentanter hur stort beroendet är av underleverantörer. De kan vara av varierande storlek och finnas på massor av ställen i landet. Det är jätteintressant att genom försörjningsanalyser identifiera våra sårbarheter i de här värdekedjorna och vilka företag som är viktiga leverantörer.

En av poängerna med den modell som vi har tagit fram tillsammans med MSB för produktionsomställning är att fånga upp företagen som i dag kanske inte på ett tydligt sätt hör till en branschorganisation eller beredskapssektor. Då kan vi hjälpa dem både i fredstid och i händelse av kris och höjd beredskap att få den information som är oerhört avgörande för att kunna hjälpa till och ställa om sin produktion på olika sätt. Det är en tanke att kunna fånga upp dem också.

Pia Sandvik, Teknikföretagen: Ordförande! Jag tackar för en bra fråga.

Det finns två perspektiv. Nu låter det som att jag tänker framhålla Teknikföretagen; det är inte min avsikt, men det kommer ändå att uppfattas så. Vi var nyligen på besök i Finland, precis som det redogjordes för tidigare. Där har man modeller för det här. Vi kan säga: Hur ska vi hantera dem som inte är anslutna någonstans? Men vi kan väl börja med att fundera på vad vi ska göra med dem som faktiskt är anslutna till olika typer av branschorganisationer. I

den finska modellen har branschorganisationerna, såsom Teknikföretagen och andra, en otroligt viktig roll, eftersom vi har kontaktytorna.

Det har nu kommit en uppmaning från våra medlemsföretag. Vi jobbar med olika arbetsgrupper hos oss för att titta på vilka positioner vi ska ta i olika frågor. De säger: Vi måste göra någonting tillsammans inom totalförsvaret, så att vi förstår.

Jag tror att de företag som är representerade här klarar sig. Men de mindre har inte tiden, kunskapen eller resurserna. Jag tycker att NESA, som hanterar det här i Finland, är ett jättebra exempel på hur man kan göra.

Därutöver tror jag att de som står här och ansvarar för verksamheter av stor dignitet med försörjningskedjor kommer att göra sina analyser och säkra upp med de små företag som finns i deras värdekedjor, så att det funkar. Det får man inte glömma bort.

Lili André (KD): Herr ordförande! Stort tack, alla aktörer som har pratat i dag! Det var fantastiskt att höra. Det finns egentligen en röd tråd som har lyfts fram av såväl företag som myndigheter och regering. Vi kan se att det finns en otroligt stor kraft och styrka i Sverige för Sveriges totalförsvär.

Men Sverige är inte ensamt. Vi har också EU, som är avgörande. Hur ser det ut i jämförelse med EU? Vi vet att Sveriges företag ligger i framkant inom många viktiga områden. I fråga om ett starkt svenskt totalförsvär ur företagets perspektiv, hur ser det ut med till exempel gränsöverskridande investeringar inom EU? Vi säger att takten behöver öka i Sverige, och vi ligger i framkant. Men hur ser takten ut tillsammans med medlemsländerna i EU?

Tommy Gustafsson-Rask, BAE Systems Hägglunds AB: Som jag nämnde i mitt anförande genomför vi produktion på fyra ställen utanför vår verksamhet i Örnsköldsvik. Där bedriver vi antingen uppgradering eller produktion. Det är för tillfället i Finland, Norge, Holland och Schweiz. Det finns en vilja i den europeiska försörjningskedjan att göra det här, för att få ihop vagnarna. Vi driver det genom företaget, och vi måste kunna lita på det om det tuffar till sig.

Utmaningen är större i underleverantörskedjan. Det som bygger på våra IP-underlag kan vi producera på olika ställen. Men när det gäller kanonen, som jag nämnde i mitt anförande, som kommer från USA har vi bara en källa, och den måste vi förlita oss på eller investera för att möta.

Produktionskapacitetsmässigt i fråga om exempelvis stridsfordon kan vi jämfört med motståndaren Ryssland producera kanske 20 procent av vad ryssarna kan producera i dag. Vi ligger alltså långt efter om vi ska möta den fienden.

Ordföranden: Kan vi också få en kommentar och en lite bredare branschöversyn från Robert?

Robert Limmergård, Säkerhets- och försvarsföretagen: När det gäller investeringar och försvarsföretagen måste man först ha i beaktande att det är en väldigt politisk marknad. Det är politiskt kontrollerat. Det är politiken som ger tillstånd till företag att bedriva sin verksamhet.

Här ser det väldigt olika ut. Man har, som ordföranden var inne på tidigare, ett statligt ägande. Det styr och formar finansieringen, kapitalmarknaden, i flera länder. Om vi tittar på Finland och Norge ser vi att det är huvudsakligen statligt ägande. Tittar vi på södra Europa ser vi att det definitivt är det och någonstans mittemellan.

När det gäller investeringar är det lite mer komplext, framför allt när just privata investeringar kommer in. Här har vi också historiken med hållbarhet. Men det kräver ett eget seminarium, skulle jag säga.

Jag tror att en viktig poäng är att om vi ska klara av den här tillväxten behöver vi attrahera inte bara investeringar, ny teknik och nya företag utan också kompetens. Allt detta måste vi se som en helhet och använda de resurser som finns i Sverige men även hos våra allierade och EU.

Katarina Luhr (MP): Ordförande! Jag vill tacka alla som har tagit sig tid att komma hit. Det har varit väldigt intressant.

Många har tryckt på frågan om försörjningstrygghet och försörjningsviktiga varor. Två delar som jag tror är viktiga för alla företagare är livsmedel och drivmedel. Det är också två delar som vi skulle kunna öka produktionen av här i Sverige. De hänger ju ganska tätt ihop. De kan konkurrera med varandra, men de kan också ge varandra stora synergieffekter om man samordnar dem på ett bra sätt.

Jag har sett att livsmedelsbranschen är här, men jag har inte sett drivmedelsbranschen. Jag ställer helt enkelt min fråga till MSB om hur de två branscherna samordnas och om man i dag ser att vi skulle behöva göra mer på politisk nivå för att få ut det maximala av den inhemska produktionen genom att samordna drivmedelsbranschen med livsmedelsbranschen.

Mikael Frisell, MSB: Tack för frågan! Regeringen har prioriterat sex sektorer. De två du nämner är två av de sex prioriterade. Det jobbas givetvis i sektorerna, precis som du säger, men poängen är: Hur fångar vi det tvärsektoriella?

Energimyndigheten har gjort en analys av vilket drivmedelsbehov vi har i Sverige. Nu går vi in i nästa steg, som är att se till att det händer i fler sektorer och att det behovet ska säkerställas. När regeringen uttrycker att MSB är den ledande beredskapsmyndigheten träffar jag i min roll de tio sektorsansvariga myndighetscheferna – snart blir det ytterligare en, som står intill mig här, och kanske ytterligare någon. Då diskuterar vi precis den frågan: Hur får vi till den tvärsektoriella samordningen, styrningen och inriktningen?

I den gruppen är vi redan igång med att prata om detta; om det blir mer pengar till det civila försvaret, hur ska vi då prioritera, kopplat till

försörjningsberedskap, så att vi verkligen lägger pulver på de viktigaste förnödenheterna, varorna och tjänsterna? Det ska inte bli utsmetat, så att vi inte når något mål. Frågan är på bordet, och vi pratar.

När det gäller hjälp och stöd politiskt behöver myndigheterna inte så mycket av det just nu. Johan får självklart prata om hur man måste prata om det i Regeringskansliet, eftersom olika departement är kopplade till de här myndigheterna. Men det är en annan fråga.

Om vi myndighetschefer samlas kan vi göra jättemycket genom att prata utifrån behov och vad vi har, och så kan vi agera.

Det pågår alltså, bland annat när det gäller livsmedel och drivmedel.

Louise Eklund (L): Ordförande! Stort tack, alla, för verkligt intressanta dragningar! Min fråga rör tillståndprocesserna. Vi har varit inne på det lite tidigare.

Nu har regeringen fattat beslut om att underlätta för miljötillstånd när det gäller skjutövningar. Men tillstånden och förenklingarna gäller tillståndsproucesser som inte rör de privata skjutfälten. Det vi får till oss är att det nu är fulltecknade orderböcker för de här skjutfälten inom ramen för nuvarande tillstånd.

Min fråga till er på högersidan i panelen här och möjligtvis till Robert är vilken bedömning ni gör av leveranskapaciteten, vilka begränsningar detta innebär och i slutändan vilka effekter ni tror att det får för både svensk och europeisk försvarsindustris förmåga att växla upp.

Robert Limmergård, Säkerhets- och försvarsföretagen: Det kopplar tillbaka lite till den tidigare frågan om regelförenkling. Det här är ett exempel där vi har en flaskhals. Det är inte riktigt anpassat för den nya utmaning vi har när det gäller att leverera.

Det är klart att det är viktigt att vi kan testa och verifiera den typen av produkter. Det handlar om produktsäkerheten och att säkerställa att det vi levererar håller hög kvalitet. I synnerhet med den här typen av produkter är det oerhört viktigt. I det perspektivet är den här tillgången någonting som vi behöver titta på och arbeta med.

Tommy Gustafsson-Rask, BAE Systems Hägglunds AB: Just nu är det ingen begränsning. Men vi har i princip nått det tak och miljötillstånd vi har för hur mycket vi kan producera just nu. Om vi ska växa måste det till.

Just skjutfält är en svårighet. Vi har ett eget skjutfält, som vi kan använda väldigt lite. Vi får i stället använda Försvarsmaktens skjutfält norr om Skellefteå. Vi får transportera dem dit för att kunna genomföra skjutningar ibland. Skjutfält är alltså ett generellt problem inom försvarsindustrin.

När det gäller att tillverka närmar vi oss taket, som vi inte trodde att vi någonsin skulle nå. Men vi har ett gott och nära samarbete med vår kommun,

Örnsköldsviks kommun, där vi kan prata om frågorna. Sedan ska det igenom den stora kvarnen, men jag tycker ändå att det finns en vilja på handläggarnivå. Men vi har också lagstiftningen att förhålla oss till.

Ordföranden: Vi har ett par minuter över för frågor från övriga deltagare här i dag. Exakt hur många frågor beror på er frågeställare och på er här framme, som besvarare av dessa frågor.

Malin Löfsjögård, Svensk Betong: Jag heter Malin Löfsjögård och är vd för branschorganisationen Svensk Betong. Tack för bra möte, diskussion och presentationer!

En del av industrigrenen som inte har berörts är vi producenter av byggmaterial och byggprodukter, som kommer att vara en central del för att en ny bygg- och reparationsberedskap ska kunna verka i praktiken.

Jag ska försöka hålla det kort. Jag tror att mina frågor mest adresseras till Johan Berggren, statssekreterare.

Det finns förslag på en ny beredskapssektor för industri, bygg och handel. När kommer det att fattas beslut om den? Det behövs tydlighet och mandat. När ett sådant beslut är fattat ser jag att det borde finnas förutsättningar från politiskt håll att också stärka med resurser. Om vi ska ha samverkan, företag som medverkar och branschorganisationer behöver vi resurstillskott. Det gäller alltså inte bara oorganiserade företag utan även oss, de organiserade företagen. Det är en grundförutsättning.

När det gäller tillståndprocesserna kan jag inte nog poängtera dem. Jag behöver kanske inte gå in på allting, men när det gäller cementkrisen kom det en positiv dom för Slite nu den 7 maj. Det är centralt och viktigt att den vinner laga kraft. Men vi har flera sådana tillståndprocesser som rör byggmaterialsektorn.

Johan Berggren, Försvarsdepartementet: Det var tydliga frågor om när och om resurser. Det kommer ett beslut i närtid. Det är ungefär det jag kan säga, men det blir i närtid.

Vad gäller resurser har vi tyvärr den tråkiga ordningen att vi måste förhålla oss till den budgetprocess som finns. Det pågår en ramberedning, och vi har äskat resurser för olika saker. Vi får återkomma i den frågan.

Jag förstår absolut behovet. Det är inget snack om det. Det finns stora behov i många beredskapssektorer, även de nya. Men vi är på den, och byggmaterial är såklart helt centralt. Jag tar med mig det.

Patrik Strömer, Livsmedelsföretagen: Vi kan ta en diskussion efteråt, Katarina. Jag vill ställa några frågor.

När det gäller lärdomarna från Ukraina handlar det mycket om kartläggning och samverkan. Där verkar det fungera så att man önskar sig det man vill ha,

och så levereras det – enkelt. Men Livsmedelsverket kom med en rapport som visar att det under de första veckorna efter den fullskaliga invasionen var just civilsamhället och näringslivet som löste problemen.

Det finns en konflikt mellan good enough, snabbt eller perfekt utformade detaljkrav för att om tre månader eller ännu längre tid kunna lösa uppgiften. Hur ser man på snabbhet kontra perfektion?

Ordföranden: Är det någon specifik du vill ha svar från, Patrik?

Patrik Strömer, Livsmedelsföretagen: Vem som helst som känner sig manad. Det kan vara Johan och även MSB.

Ordföranden: Vi kan börja med att se om Viktor från Saab vill säga någonting kopplat till detta. Ni har av naturliga skäl långa leveranstider för vissa av era produkter.

Viktor Wallström, Saab AB: Just kopplingen till livsmedel och så vidare är det kanske inte jag som ska kommentera. Men när det gäller leveranskedjorna är det såklart också mycket viktigt. Vi har, som du säger, långa leveranstider i en del av våra produkter. Vi gör allt vi kan och investerar otroligt mycket för att öka kapaciteten och få ut produkterna mycket snabbare.

Men jag kommer tillbaka till det här – jag börjar bli lite som en papegoja – med långsiktighet och att förstå förutsättningarna på lite längre sikt. Vilka nivåer ska vi ha när det gäller ammunitionstillverkning eller avancerade vapensystem? Det är det som vi efterfrågar från politiskt håll, för att förstå de nivåerna så att våra investeringar blir på rätt nivå. Som privat aktör är vi såklart villiga att investera kraftigt. Vi har gjort det historiskt, men vi behöver också förstå det i det längre perspektivet.

Elisabeth Backteman, Tillväxtverket: Det är en väldigt intressant fråga du lyfter upp, Patrik Strömer. Det finns lite erfarenheter från pandemin, när det var produktionsomställning av ansiktsmasker och annat. Då fick statliga Rise en viktig roll för att gå in och testa de nya produkterna, som togs fram under helt andra förhållanden, för att se vilken kvalitet de hade och om de höll en tillräckligt hög nivå.

Det var ett krisläge, och det är klart att om vi hamnar i ett högre beredskapsläge, ytterst krig, blir det verkligen en fråga att kalibrera. Vad är good enough, och hur prioriterar vi?

Kristian Ljungblad, Jernkontoret: Tack så mycket för att vi får vara med här! Jag ska försöka göra det här till en fråga.

Ni har pratat mycket om omställning, produktionsomställning och dylikt. Jag tror att ganska mycket också handlar om att upprätthålla förmåga, på offentligt språk, och konkurrenskraft, när det gäller privata företag, och att bygga på den konkurrenskraft som faktiskt finns.

De bilder som vi har sett här i dag har alla haft stål med i olika former av produkter. Det är lätt att se. Det gäller kullager, som tillverkas i Sverige. Pansarplåt tillverkas också i Sverige. Ett av få företag i Europa som klarar av att leverera pansarplåt finns här i Sverige, bland annat.

Den konkurrenskraft som finns i det vardagliga arbetet, och som ni jobbar med i näringsutskottet, tror jag är det viktigaste av allt när det gäller att bygga beredskap, det vill säga att bygga konkurrenskraftiga företag och energiförsörjning. Det gäller även tillståndprocesser och dylikt.

Jag vill ändå ställa en fråga om just leveranskedjor och hur man jobbar, kanske mest från företagen men också från myndighetssidan, för att minska strategiska beroenden, uppenbart från Kina. 50 procent av världens stål tillverkas i Kina. Det kanske inte kommer att gå att få leveranser därifrån om utvecklingen går illa. Hur tänker ni kring att säkerställa leveranskedjor även i ofredstider?

Jens Törnquist, SKF Industrial EMEA: Vi har nämnt långsiktighet och samverkan mellan dem som tillverkar materiel. Vi har i stort en god försörjningskedja i Europa, men det finns specifika produkter som vi måste hämta från bland annat USA. Vi kommer inte att kunna göra en footprintförflyttning till Tyskland, Frankrike eller Sverige förrän vi vet att det finns volym som bär det. Det är långsiktighet som gäller.

Vi pratar självklart hela tiden om vårt footprint, om vi ska ha det i Sverige, Tyskland, Frankrike eller Italien. Vi siktar oavsett på att dra in det mot Europa. Men vi måste ha långsiktighet.

Ordföranden: Jag vill säga tack så mycket till er som deltagit i panelen.

Det är dags för näringsutskottets vice ordförande att hålla ett avslutningsanförande.

Vice ordförande: Herr ordförande! Tack så mycket, alla deltagare, för ett väldigt givande seminarium där många frågor har lyfts upp, till exempel vilka företag som egentligen ska räknas som samhällsviktiga! Och är det något vi har förstått är det behovet av långa kontrakt.

När vi talar om totalförsvaret talar vi också om hela samhällets motståndskraft. Försörjningsberedskap är en grundläggande del av det. Det kräver att hela näringslivet fungerar – från lantbruket, som producerar vår mat, till transportsektorn, som levererar den, och till stålindustrin, energisektorn, läkemedelsproduktion och mycket mer. Alla dessa delar är ömsesidigt beroende av att vi har företag med förmåga till snabb omställning, produktion i kris och vilja till samverkan.

Men för att det ska fungera krävs det att vi rustar inte bara befintlig hårdvara utan också framtidens system. Där är innovationsförmåga en avgörande del. Många av de lösningar vi kommer att behöva finns inte fullt ut i dag. De utvecklas just nu i startup-företag, i tech-hubbar, i mindre företag och i teknikdrivna bolag med helt andra affärsmodeller och snabba utvecklingscykler.

Utmaningen är, som vi har pratat om, att de strukturer som finns inom försvarssektorn inte är särskilt lämpade för att ta emot den typen av aktörer. Det är samma utmaning som vi har sett i många andra branscher som genomgår en snabb omställning till följd av digitalisering och AI. Där har andra länder infört sandboxing, det vill säga kontrollerade testmiljöer där företag och myndigheter tillsammans kan pröva ut nya lösningar utan att behöva gå igenom hela regelverket från början. Det ger snabbare utveckling, bättre dialog och ökad förståelse samtidigt som säkerheten hålls intakt.

En sådan modell, en sorts försvarssandbox, skulle kunna fungera som ett snabbspår för de regelförenklingar som har efterfrågats här i dag. Den skulle hjälpa små och innovativa företag att bidra med det de gör bäst och ge försvaret och MSB bättre insyn i vad som faktiskt är möjligt här och nu.

Försörjningsberedskap handlar om bredd men också om förmåga att tänka nytt. Om vi ska bygga ett robust och modernt totalförsvar behöver vi använda hela verktyglådan. Vi behöver rörlighet, innovationskraft och samverkan i praktiken. Tack!

Ordföranden: Jag vill tacka så mycket för att ni har kommit hit i dag och medverkat. Jag vill också tacka Företagarnas branschförbund, som anslutit och lyssnat från läktaren. Ni har möte med oss i utskottet om en dryg timme.

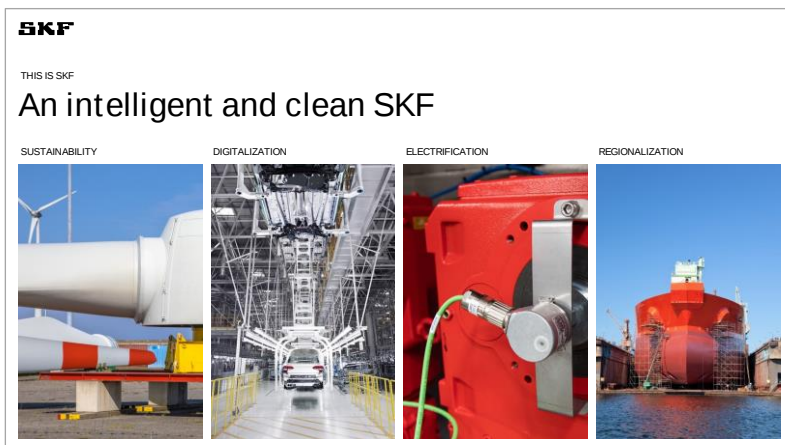
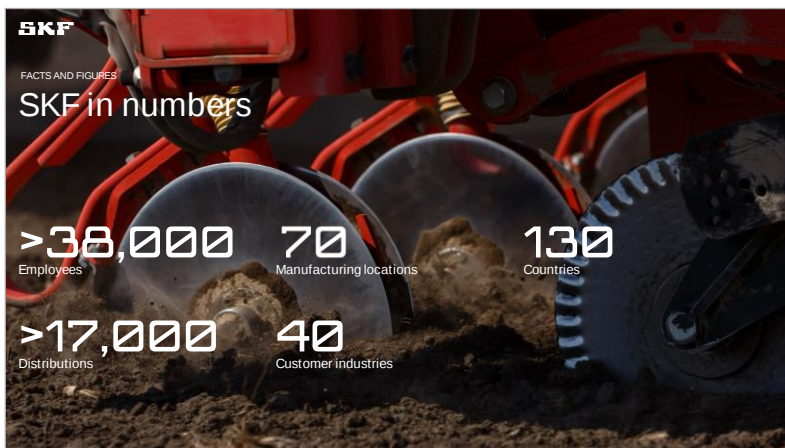
På återseende för att fortsätta driva dessa viktiga frågor.

Härmed förklarar jag dagens offentliga sammanträde avslutat.

BILAGA

Bilder från det offentliga sammanträdet

Bilder visade av Jens Törnquist, SKF Industrial EMEA

SKF

Our competence

Bearings and units

Seals

Lubrication

Condition monitoring

Service

Complying with Laws and Regulations

Meeting Cybersecurity and Confidentiality requirements

AIR

Engines
Transmission
Airframe
Sensors

LAND

Drivelines
Turrets
Sensors

MARINE

Propulsion Drivelines
Stabilizations
Steering systems
Radars/Sensors

SECURITY

Drive systems
Sensors

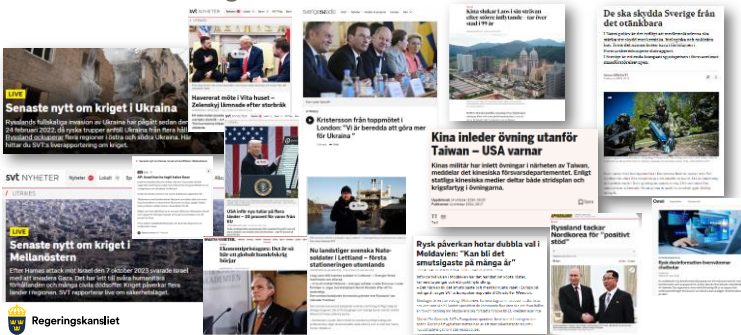
Bilder visade av statssekreterare Johan Berggren, Försvarsdepartementet

Regeringens syn på företagens betydelse för det svenska totalförsvaret

Statssekreterare Johan Berggren
22 maj 2025

Allvarligaste säkerhetspolitiska läget sedan andra världskrigets slut

Stärkt ekonomiskt försvar och utökad samverkan med näringslivet

- Uthållighet i produktions- och flödeskedjor, omställning av produktion samt lagerhållning
- Ett starkt näringsliv som står sig i internationell konkurrensen utgör grunden för en god försörjningsberedskap
- Behov av utvecklad samverkan mellan stat och näringsliv

Näringslivsrådet för totalförsvar och krisberedskap

- Inrättades av regeringen 2023 och leds av ministern för civilt försvar
- I Näringsrådet ingår även:
 - Försvarsministern, energi- och näringsministern samt landsbygdsministern
 - Representanter från näringslivet, arbetstagar- samt arbetsgivarorganisationer, ÖB, GD MSB
- Nio möten har genomförts

Förberedda och motståndskraftiga företag är en viktig del av det civila försvaret

- Bidrar till att vi får ett robust och starkt samhälle vid fredstida krissituationer, höjd beredskap och ytterst krig
 - Säkerhetsskyddsarbete
 - Kontinuitetshantering
 - Cybersäkerhetsarbete
 - Krigsorganisation
 - Utbildning och övning
 - Försörjningsberedskap

Utredningar om försörjningsberedskap och en nationell rådgivare för stärkt privat-offentlig samverkan

En modell för svensk försörjningsberedskap

Utredningen om näringslivets försörjningsberedskap

Livsmedelsberedskap för en ny tid

Nationell rådgivare för privat-offentlig samverkan

RAPPORTER FRÅN RIKSDAGEN		2022/23
2022/23:RFR1	FINANSUTSKOTTET Öppen utfrågning om den aktuella penningpolitiken den 20 oktober 2022	
2022/23:RFR2	FINANSUTSKOTTET Översikt med internationella exempel på uppföljning och utvärdering av centralbanker	
2022/23:RFR3	FINANSUTSKOTTET Öppen utfrågning om finansiell stabilitet i svensk ekonomi i ljuset av hög inflation och högre räntor	
2022/23:RFR4	FINANSUTSKOTTET Öppen utfrågning om Riksbankens årsredovisning 2022 och det senaste penningpolitiska beslutet från februari 2023	
2022/23:RFR5	FINANSUTSKOTTET Utvärdering av penningpolitiken 2022	
2022/23:RFR6	FINANSUTSKOTTET Öppen utfrågning om Finanspolitiska rådets rapport, Svensk finanspolitik 2023	
2022/23:RFR7	FINANSUTSKOTTET Öppen utfrågning om penningpolitiken 2022	

2023/24:RFR1	FINANSUTSKOTTET Öppen utfrågning om den aktuella penningpolitiken den 17 oktober 2023
2023/24:RFR2	SOCIALUTSKOTTET Offentlig utfrågning om nationell högspecialiserad vård
2023/24:RFR3	CIVILUTSKOTTET Offentligt sammanträde om vårdnad, boende och umgänge vid våld i familjen.
2023/24:RFR4	NÄRINGSUTSKOTTET Näringsutskottets offentliga sammanträde om energilagring
2023/24:RFR5	TRAFIKUTSKOTTET Offentligt sammanträde om artificiell intelligens (AI)
2023/24:RFR6	SOCIALUTSKOTTET Offentligt sammanträde om reformen av EU:s läkemedelslagstiftning
2023/24:RFR7	TRAFIKUTSKOTTET Planera laddinfrastruktur för vägtrafik – en kunskapsöversikt
2023/24:RFR8	FINANSUTSKOTTET Den demokratiska granskningen av centralbanker – En forskningsöversikt
2023/24:RFR9	CIVILUTSKOTTET Offentligt sammanträde – Hur säkerställer vi ett bostadsbyggande som möter behov och efterfrågan i hela landet?
2023/24:RFR10	FINANSUTSKOTTET Offentligt sammanträde om finansiell stabilitet i en osäker omvärld – hur påverkas Sverige?
2023/24: RFR11	MILJÖ- OCH JORDBRUKSUTSKOTTET Utvärdering av förädlingsindustrin och detaljhandeln för livsmedel
2023/24: RFR12	TRAFIKUTSKOTTET Offentligt sammanträde om trafikens elektrifiering
2023/24: RFR13	FINANSUTSKOTTET Riksbankens årsredovisning 2023 och den aktuella penningpolitiken
2023/24: RFR14	SOCIALUTSKOTTET Offentligt sammanträde om civilt försvar och krisberedskap inom hälso- och sjukvården
2023/24:RFR15	FINANSUTSKOTTET Svensk penningpolitik 2023
2023/24:RFR16	NÄRINGSUTSKOTTET Näringsutskottets offentliga sammanträde om en forsknings- och innovationspolitik för ett konkurrenskraftigt näringsliv
2023/24:RFR17	FINANSUTSKOTTET Offentligt sammanträde om Finanspolitiska rådets rapport, Svensk finanspolitik 2024

2023/24:RFR18	FINANSUTSKOTTET Offentligt sammanträde med utfrågning av Riksbankens direktion om penningpolitiken 2023
2023/24:RFR19	CIVILUTSKOTTET Offentligt sammanträde om överskuldsättning

RAPPORTER FRÅN RIKSDAGEN		2024/25
2024/25:RFR1	SOCIALFÖRSÅKRINGSUTSKOTTET Arbetslivsinriktad rehabilitering för sjukskrivna med stressrelaterad ohälsa – en utvärdering	
2024/25:RFR2	FINANSUTSKOTTET Offentligt sammanträde med utfrågning av Riksbankens direktion om penningpolitiken 2024	
2024/25:RFR3	FÖRSVARsutskottet Uppföljning av det civila försvaret – erfarenheter från tre beredskapssektorer	
2024/25:RFR4	FINANSUTSKOTTET Finansutskottets offentliga sammanträde om finansiering av ny kärnkraft	
2024/25:RFR5	NÄRINGSUTSKOTTET Näringsutskottets offentliga sammanträde om företag som brottsverktyg	
2024/25:RFR6	CIVILUTSKOTTET Civilutskottets offentliga sammanträde om civilt försvar	
2024/25:RFR7	FINANSUTSKOTTET Offentligt sammanträde med utfrågning av Finansiella stabilitetsrådet	
2024/25:RFR8	ARBETSMARKNADSUTSKOTTET Arbetsmarknadsutskottets offentliga sammanträde om läget på arbetsmarknaden och arbetslösheten	
2024/25:RFR9	FINANSUTSKOTTET Offentligt sammanträde om Riksbankens årsredovisning 2024 och den aktuella penningpolitiken	
2024/25:RFR10	TRAFIKUTSKOTTET Offentligt sammanträde om det civila försvaret och transporter	
2024/25:RFR11	SOCIALUTSKOTTET En utvärdering av delar av beslutsprocessen för nationell högspecialiserad vård	
2024/25:RFR12	SOCIALFÖRSÅKRINGSUTSKOTTET Offentligt sammanträde om arbetslivsinriktad rehabilitering för sjukskrivna med stressrelaterad ohälsa	
2024/25:RFR13	FINANSUTSKOTTET Svensk penningpolitik 2024	
2024/25:RFR14	FINANSUTSKOTTET Offentligt sammanträde om Finanspolitiska rådets rapport Svensk finanspolitik 2025	
2024/25:RFR15	FÖRSVARsutskottet Försvarsutskottets offentliga sammanträde om civilt försvar	
2024/25:RFR16	FINANSUTSKOTTET Offentligt sammanträde med utfrågning av Riksbankens direktion om penningpolitiken 2024	

SVERIGES
RIKSDAG

Beställningar: Riksdagens tryckeriexpedition, 100 12 Stockholm
telefon: 08-786 58 10, e-post: order.riksdagstryck@riksdagen.se
Tidigare utgivna rapporter: www.riksdagen.se under Dokument & lagar

